

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

**Sociální péče v camphillské
komunitě
Vlivy erodující sociální péči**

Šárka Vášová

Katedra pastorační a sociální práce
Vedoucí práce PhDr. Jaroslava Šťastná, Ph.D.
Studijní program Sociální práce
Studijní obor Pastorační a sociální práce

Praha 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Sociální péče v camphillské komunitě napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Praze dne 31.7.2020

Šárka Vášová

Anotace

Bakalářská práce se zabývá camphillskými komunitami v okolí skotského Aberdeenu. Cílem je popsat jaké dopady mají negativní faktory formulovány teoretikem Robinem Jacksonem na sociální péči poskytovanou v konkrétní camphillské komunitě Cairnlee House.

Práce obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část je věnována nejprve komunitní práci obecně, pak se zaměřuje na popsání camphillské komunity s jejími principy a myšlenkami, vznikem, historií a osobnostmi. V rámci praktické části je zkoumána camphillská komunita Cairnlee House ve skotském Aberdeenu a jsou zde vyhodnoceny faktory mající vliv na poskytování sociální péče. Kromě zhodnocení dopadu faktorů navržených Robinem Jacksonem byly formulovány další vlivy podílející se negativně na fungování komunity na základě pozorování.

Klíčová slova

Komunitní práce, camphill, camphillské hnutí, sociální péče.

Abstract

This bachelor thesis is focused on camphill communities located in the vicinity of Scottish city Aberdeen. The aim is to describe the effect of negative factors formulated by theoretician Robin Jackson on social care provided by camphill Cairnlee House.

The thesis is consisting of theoretical and empirical parts. The beginning of the theoretical part is dedicated to general concept of community work at first. Then the description of camphill community follows with its principles, ideas, history and important persons behind. In the empirical part the camphill community Cairnlee House is investigated. The negative effects of factors formulated by

theoretician Robin Jackson are discussed. In addition a concept of new forces is suggested based on observation, which have negative impact on the community.

Keywords

Community work, camphill, camphill movement, social care.

Poděkování

Mé poděkování patří mé vedoucí práce PhDr. Jaroslavě Šťastné, Ph.D. a obyvatelům camphillské komunity Cairnlee House, kteří mi dovolili nahlédnout do svých životů.

Obsah

Úvod.....	10
1. Komunitní práce.....	11
1.1 Vymezení komunitní práce.....	11
1.2 Pojem komunita.....	12
1.2.1 Typy komunit.....	14
1.3 Vznik a vývoj komunitní práce.....	16
1.4 Cíle komunitní práce.....	20
1.5 Související pojmy.....	22
2. Camphillské komunity.....	23
2.1 Co je camphill?.....	23
2.2 Vznik prvního camphillu.....	25
2.3 Camphillské hnutí.....	26
2.4 Funkce, zaměření a podoby camphillů.....	28
2.5 Základní myšlenky na pozadí camphillského hnutí.....	29
2.5.1 Křesťanství v camphillské komunitě.....	29
2.5.2 Holistický přístup a terapie.....	30
2.5.3 Tři osobnosti inspirující camphillské hnutí.....	30
2.5.4 Tři esence camphillských komunit.....	31
2.5.5 Anthroposofie.....	32
2.6 Osobnosti významné pro hnutí.....	34
2.6.1 Rudolf Steiner.....	34
2.6.2 Karl König.....	37
3. Faktory erodující sociální péči podle Robina Jacksona.....	42
4. Kvalitativní šetření.....	45
4.1 Příprava k pobytu.....	45
4.2 Průběhy pobytů.....	46
4.3 Popis prostředí camphillu Cairnlee House.....	48
4.4 Lidé tvořící camphillské společenství v Cairnlee House.....	49
4.5 Vlastní šetření – erodující faktory Robina Jacksona.....	50
4.6 Další erodující faktory.....	56
5. Diskuse.....	59
6. Závěr.....	64
Seznam literatury.....	66

Úvod

Objektem zkoumání bakalářské práce je camphillský typ komunity, který je specifický vytvářením prostředí pro soužití lidí s postižením a bez něj. Hlavním cílem bylo zjištění vlivu faktorů narušujících sociální péči formulovaných teoretikem Robinem Jacksonem na camphillskou komunitu, případně nalezení dalších erodujících faktorů pro ni specifických. Závěry o působení zmíněných sil byly formulovány na základě výzkumného pobytu v Cairnlee House, skotském camphillu s mnohaletou tradicí.

Práci lze rozčlenit na teoretickou část sestávající z kapitol 1-3 a praktickou část, které je věnována kapitola 4.

V první kapitole je popsán koncept komunitní práce a s ním související pojem komunita. Po vysvětlení základní terminologie je uvedena možná typologie komunit. Dále je shrnuta historie komunitní práce a pozadí jejího vzniku a jsou konkretizovány cíle, jež by komunitní práce měla naplňovat.

Druhá kapitola se blíže zaměřuje na konkrétní typ komunity zvaný camphill. Vedle popisu camphillské komunity a základních principů fungování je zmíněn i počátek a vývoj camphillského hnutí. Jsou uvedeny myšlenky prostupující celé camphillské hnutí i významné osobnosti, které se podílely na jejich formování.

Nosným tématem třetí kapitoly je výčet faktorů narušujících sociální práci uveřejněný Robinem Jacksonem.

V praktické části, jíž je věnována čtvrtá kapitola, je popsána příprava a průběh vlastních pobytů v camphillu Cairnlee House. Dále je popsáno prostředí a lidé v něm žijící. Na základě pozorování a rozhovorů s obyvateli komunity byl popsán vliv jednotlivých faktorů formulovaných Robinem Jacksonem. Byly identifikovány další síly podílející se negativně na fungování komunity.

1. Komunitní práce

Komunitní práce je v sociální oblasti chápána jako jedna z forem sociální práce. Lze se také v odborné literatuře setkat s označením jako práce s komunitou, komunitní sociální práce či sociální práce s komunitou. Často se o ní hovoří jako o metodě sociální práce tedy o konkrétním příkladu, jak se dá sociální práce v praxi realizovat a jak může sociální pracovník působit ve svém oboru. Obecně je komunitní práce brána jako profesionální činnost a součást sociálních služeb.

1.1 Vymezení komunitní práce

Komunitní práce a sociální práce jsou vzájemně v úzkém vztahu. Vzájemné vztahy se mohou dělit podle následujícího způsobu: *„komunitní práce je metodou sociální práce; komunitní práce je metodou a filozofickou koncepcí, která je vystavěna na jiném filozofickém a politickém světovém názoru než na jakém stojí sociální práce; sociální a komunitní práce mohou být částmi stejného systému sociálních služeb, ale mají rozdílnou filozofickou orientaci a rozdílnou praxi.“*¹

Pavel Hartl o komunitní práci říká: *„Komunitní práce jako profesionální činnost je dnes chápána jako součást sociálních služeb, jejímž cílem je buď' nedostatku v sociálních vztazích předcházet, nebo je usměrňovat.“*² Dále vymezuje komunitní práci jako metodu zvládnutí sociální změny.³ Zuzana Havrdová tvrdí, že komunitní práce z globálního hlediska sociální změnu usnadňuje: *„Mění rovnováhu moci ve společnosti tím, že pomáhá bezmocným*

---

¹ Gojová, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 22

² Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 30

³ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 69

objevit a uplatnit jejich schopnosti.“⁴ a nazývá komunitní práci léčivou společenskou silou.

Dnes se v širším pojetí komunitní práci rozumí organizace sociálních činností tak, aby byl lidem zajištěn přístup k aktivitám, které jsou nezbytné pro jejich každodenní život v místě, kde žijí. „*Zdůrazňuje participaci lidí na věcech veřejných, posilování sebeorganizačních sil komunity, vzájemnou solidaritu a pomoc, sociální zodpovědnost, šetrný vztah k životnímu prostředí, respekt k místním tradicím a zvláštnostem.*“⁵ Tento způsob komunitní práce nabízí obyvatelům možnost aktivně se účastnit tvorby prostředí a nečekat na impulz zvenčí.

1.2 Pojem komunita

Pro vysvětlení významu pojmu komunitní práce je podstatné uvědomit si šíři, kterou v sobě nese pojem komunita. Slovo komunita pochází z latinského výrazu *communitas*, tzn. společenství, pospolitost. Odborný výklad komunitu obecně popisuje jako sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř mezi členy, jednak specifickým postavením navenek v rámci širšího sociálního prostředí.⁶

Ze sociologického pohledu se jedná o mnohoznačný termín, ke kterému různí sociologové nacházejí vícero významů. Mluvíme tedy o velmi nejednoznačném pojmu, jehož definice se různí podle oborů, které s tímto pojmem pracují. Jan Keller vysvětluje tuto všeobecnou nejednotnost ve vymezení pojmu komunita jeho častým užíváním novináři a sociálními pracovníky již od konce 19. století.⁷

---

⁴ Gojová, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 32

⁵ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 8

⁶ Keller, Jan. Komunita. In Linhart, Jiří, Petrušek, Miroslav, Vodáková, Alena, Maříková, Hana. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum 1996 s. 512

⁷ Keller, Jan. Komunita. In Linhart, Jiří, Petrušek, Miroslav, Vodáková, Alena, Maříková, Hana. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum 1996 s. 513

V sociologické literatuře se dají najít desítky definic pro heslo komunita. Z nich vycházejí určitě Peter Jarvis pět hlavních rysů, udávajících významy pojmu komunita⁸:

- 1) skupina osob, které spolu žijí nebo pracují;
- 2) jakákoliv geografická oblast, ve které lidé žijí;
- 3) geografická oblast, kde lidé žijí a jsou ve vzájemné interakci;
- 4) vzdělávací aktivita mimo střechu vzdělávací instituce;
- 5) ideální uspořádání lidí žijících a pracujících v harmonii.

Některá pojetí lidská společenství definují na základě příslušnosti k určité geografické lokaci, fyzickému prostoru. Pro ty se užívá označení *místní komunity*. Jiné si zakládají spíše na mezilidském prostoru, tedy na vazbách mezi lidmi. Takové společenství může být nazýváno *duchovní komunitou*. Charakteristické znaky místní komunity se obvykle hodnotí ze dvou hledisek⁹:

- 1) časové – společná minulost, příběh místa, společná aktualita, situace, vymezení a společná budoucnost – touhy, očekávání, plány, vize.
- 2) hodnotové – chápání společných hodnot v širokém kulturním slova smyslu (etické, estetické, hygienické), tolerance k odlišnostem zahrnující schopnost pracovat s „jinakostí“ jiných a vnímání ohrožení (kriminalita, ekologické hrozby, terorismus).

Komunita tvořená duchovními vazbami je charakteristická sdíleným zájmem např. o společnou volnočasovou aktivitu. Tyto ne-lokální komunity existují jako skupiny podobně smýšlejících osob, např. komunity náboženské, umělecké a vědecké. Dále za komunitu mohou být označeni lidé náležící k určité etnické skupině (Vietnamci, Romové). Jinými skupinami považovanými za komunitu mohou být lidé spojeni určitým problémem či společnými podmínkami. Přestože

---

⁸ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 24

⁹ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 9.

je pojem komunita neutrální termín, můžeme jej najít užítý i v lehce negativní konotaci jako označení oblasti sociálně vyloučené a s obyvateli žijícími tzv. „na okraji společnosti“.¹⁰

Pavel Hartl komunitou rozumí místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě.¹¹

Libor Musil vychází při své definici komunity z praxe sociální práce, chápe komunitu jako určitou kategorii znevýhodněných lidí organizovaných kolem osobnosti sociálního pracovníka se spontánní potřebou družit se, mezi kterými však neexistují žádné vazby. Tvrdí, že komunita je především výsledkem profesionálního působení komunitního pracovníka.¹² Toto pojetí chápe Miroslav Kappl jako konstrukt – sociální pracovník svým způsobem skrze své působení konstruuje komunitu kolem své osoby.¹³ Dále srovnává tento příklad s definicí Skidmora a Thackerayho: „komunita je jednotka, která je dostatečně veliká pro dosažení politického vlivu a dostatečně malá, aby v ní mohly být realizovány vztahy ke každému jejímu členovi, přičemž její členové disponují dostatečnými zdroji pro vytvoření alternativních institucionálních opatření.“¹⁴

1.2.1 Typy komunit

Podobně jako se význam pojmu komunita vyznačuje mnohoznačností, neexistuje ani jednotné a jednoznačné dělení a určení typů komunit. Jejich rozlišování se dá variabilně přizpůsobit podle záměru autora, který s pojmem

---

¹⁰ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 9.

¹¹ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 35

¹² Příhodová, Alice. Koncept komunity v sociální práci. Sociální práce/Sociálna práca, 3/2004, č.3 s. 50-51

^{13,14} Kappl, Miroslav. Konstruktivismus v sociální práci s komunitou. Hradec Králové: Gaudeamus 2009 s. 9

pracuje. V zásadě vycházejí typy komunit ze subjektivního chápání samotného pojmu komunita.

Klasickým typem je tzv. *tradiční komunita*. Toto označení se pojí s minulostí a dřívější společností, kdy komunity byly sociální útvary příslušné k vymezené geografické lokaci s pevně danými společenskými rolemi. Tradiční komunita je spojena s určitými znaky, které formuloval např. Chris Warren ve formě funkcí:

- 1) produkce, distribuce, spotřeba;
- 2) socializace;
- 3) sociální kontrola;
- 4) sociální participace;
- 5) vzájemná podpora.

Tyto znaky se však v současnosti problematizují.¹⁵

V praxi sociální práce Milan Kinkor rozlišuje 4 typy komunit:¹⁶

- 1) *občanská* komunita – chápána jako společenství osob, které ve společném prostoru vykonávají každodenní aktivity
- 2) *výcviková* komunita – společenství osob, které se zaměřuje na sebepoznání, nácvik dovedností a postojů apod.
- 3) komunita *terapeutická* (léčebná) - jedná se o specifickou formu organizace léčebné instituce, která umožňuje otevřenou komunikaci všech členů instituce včetně pacientů a jejich spolurozhodování a podílení se na léčbě. Tento typ v České republice existuje i jako sociální služba dle zákona o soc. službách¹⁷ 108/2006.

---

¹⁵ Gojová, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 9

¹⁶ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál 2008 s 254

¹⁷ 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách Online [25.4.2020]: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

- 4) komunita *spirituální* – jedná se o společenství, ve kterém lidé sdílí podobné myšlenky, ideje, a snaží se společně o spirituální rozvoj. Někdy členové takové komunity mohou žít ve společném prostoru.

Existují i další typologie, ku příkladu Pavel Hartl odděluje typ komunity *sídelní* či ekologické, kde je pouto spojující členy vytvořené na základě společného obývání vymezeného fyzického prostoru, od komunity *morální*, jinak nazývané také jako psychická, ve které je příslušnost členů postavená na duchovních vazbách jako jsou původ, víra nebo hodnoty, přičemž členství v této komunitě může být jak latentní, tak aktivní, podle toho, do jaké míry se členové zapojují.¹⁸

1.3 Vznik a vývoj komunitní práce

Sociální práce je mladou vědou, a tedy i sociální komunitní práce existuje relativně krátkou dobu. Její vznik je spojen se společností druhé poloviny 19. století. V té době docházelo ve státech západní Evropy a Spojených státech amerických k plnému projevu sociálních důsledků urbanizace, rozpadu tradičních venkovských komunit a velkých rodin.¹⁹

S rozvíjející se industrializací vznikaly ve městech chudinské čtvrti, kam docházeli do rodin členové a dobrovolníci různých charitativních organizací, jako např. „The Charity Organization Societies“ (COS, zal. 1877) a „New York Association for Improving the Condition of the Poor“ (zal. 1843), kteří zde navštěvovali postižené chudobou, nezaměstnané a jinak znevýhodněné.²⁰ Činnost jejich i dalších podobných organizací se pojí s počátkem sociální práce,

---

¹⁸ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 37

¹⁹ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 21

²⁰ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 25

dá se považovat za první formu komunitní práce²¹. Činnost pracovníků COS je také považována za předchůdce moderní práci s jednotlivcem.²²

Nutné je zmínit, že kořeny komunitní práce se dají nalézt i v činnosti Koloniálních úřadů a také v kolektivních akcích dělnického hnutí, koloniálního boje za nezávislost a bojovnic za volební právo žen.²³

S organizací Charity Organization Society je spojena osobnost Samuela Augusta Barnetta (1844-1913), vikáře anglikánské církve a sociálního reformátora, který se svou manželkou Henriett Octavií roz. Rowlandovou (1851-1936), taktéž sociální reformátorkou, začal organizovat od roku 1873 vzájemnou pomoc farníků.²⁴ Tato činnost se považuje za první systémově orientovanou komunitní práci.²⁵

Barnettovou snahou bylo mimo jiné řešení chudoby a zlepšení životních i pracovních podmínek obyvatel chudinských čtvrtí. Při zkoumání příčin chudoby často spolupracoval s univerzitami. V článku pro měsíčník *The Nineteenth Century* Barnett navrhuje myšlenku založení tzv. *university settlements*, místa v lokální komunitě, kde by univerzitní studenti žili a nabízeli vzdělávací a rekreační služby pro potřebné.²⁶ Barnett zastával názor, že poskytovatelé pomoci chudým by měli zažít, jaké problémy s sebou chudoba přináší.²⁷ V roce 1884 se

---

²¹ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., *Metody a řízení sociální práce* Praha: Portál, 2008, s. 255

²² Gojová, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 25

²³ Gojová, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 25

²⁴ Social Welfare History Project Barnett, Samuel A. Online [15.4.2020]: <https://socialwelfare.library.vcu.edu/people/barnett-samuel/>

²⁵ Šťastná, Jaroslava. *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 21

²⁶ Social Welfare History Project Barnett, Samuel A. Online [15.4.2020]: <https://socialwelfare.library.vcu.edu/people/barnett-samuel/>

²⁷ Gojová, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 25

svou manželkou založil Toynbee Hall settlement ve východním Londýně, vzdělávací centrum pro bohaté i chudé bez rozdílu.

Barnett své myšlenky shrnul do tří principů²⁸:

1. Každý má právo na osobnostní růst a může k tomu využít ve společnosti dostupné prostředky.
2. Efektivní změna je evoluční (tj. má tendenci prosadit se, „uchytit se“).
3. Silné komunity a pozitivní sociální změny závisejí na osobní komunikaci napříč ekonomickým a sociálním rozdělením.

Komunitní centrum Toynbee Hall se stalo vzorem pro založení settlementů v USA, jako jsou The Neighborhood Guild v New Yorku (zal. 1886), později přejmenovaný na The University Settlement; Hull House v Chicagu (zal. 1889), založený Jane Addams a Ellen Gates Starr, považovaný za nejznámější settlement v USA; The Andover House v Bostonu (zal. 1891), později známý jako South End House a další.^{29,30} Tímto „hnutím settlementů“ byl dále inspirován i vývoj komunitní práce v Německu na počátku 20. století.³¹ Myšlenky komunitní práce byly obecně přijímány jako důležitý a účinný způsob zlepšování podmínek chudých.³² Růst počtu komunitních center byl zastaven až světovou ekonomickou krizí ve 30. letech 20. století. Kromě poskytování praktické pomoci v rámci komunitní práce se tehdejší pracovníci zabývali spoluprací národních organizací, čímž byla posílena komunitní práce ve světě.³³

---

²⁸ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, O. a kol., *Metody a řízení sociální práce* Praha: Portál, 2008, s. 255

²⁹ Hand book of Settlements. Online [15.4.2020]:
<https://archive.org/details/handbooksettlem00woodgoog/page/n15/mode/2up>

³⁰ Hartl, Pavel. *Komunita občanská a komunita terapeutická*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 25

³¹ Gojová, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 27

³² Šťastná, Jaroslava. *Když se řekne komunitní práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 21

³³ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., *Metody a řízení sociální práce* Praha: Portál, 2008, s. 256

V první polovině 20. století rozvoj společnosti přiměl sociální pracovníky vyjít za potřebnými řešícími sociální problémy do ulic, k rodinám i do etnických ghett. Sociální práce se tak stala více terénní. Tato změna přinesla zjištění, že při poskytování pomoci nestačí pracovat pouze s potřebným jednotlivcem, ale je třeba se zaměřit i na jeho rodinu, okolí a pracovat s klíčovými představiteli jeho komunity.³⁴

Poválečné období po 2. světové válce přineslo změnu v sociální politice, kdy státy začaly štedře přispívat do sociální oblasti a vznikaly tzv. *welfare státy*. Komunitní práce byla pevnou součástí sociální práce a vyučovala se i jako obor na vysokých školách. Na pomezí sociologie, sociální psychologie a politologie se vyvíjela paradigmatata (*terapeutické, poradenské a reformní*), která sociální práci formovala.³⁵

Šedesátá léta byla revoluční v mnoha oblastech, zejména kulturní, společenské a estetické. Společnost přijala nové chápání spravedlnosti, zabývala se rasovou a genderovou rovností. Tyto skutečnosti měly velký vliv a přinesly změnu v orientaci komunitní práce. Svůj dopad na komunitní práci měly také úspěchy hnutí za lidská práva, jež daly impulz pro další sociální změny. Řešily se otázky související s nerovností v sociální péči, se vzděláváním a jeho nedostatečností u některých skupin i otázky péče o duševně choré a jejich integrace do společnosti. Kritizovala se ústavní péče. Zejména v USA byla citlivá otázka soužití a rovnoprávnosti multirasové společnosti. Do tohoto období patří také teorie sociálního *labellingu* „nálepkování“, jež se týkala lidí s určitými charakteristikami a s jejich stigmatizací a diskriminací. V praxi bylo úkolem komunitních pracovníků začlenit marginalizované členy do společnosti.

---

³⁴ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 25

³⁵ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 21-22

Tak začala vznikat síť extramurálních služeb, ke kterým patří např. chráněná bydlení, chráněná práce, chráněné stacionáře apod.³⁶

V západním světě byla sedmdesátých a osmdesátých letech komunitní práce praktikována na úrovni veřejné správy i nestátních organizací, stala se významným prostředkem řešení sociálních problémů a situace v problémových lokalitách. Obecně byl vyzdvihován význam občanské participace při řešení místních problémů. Nastává redukce tradičních průmyslových odvětví, jejímž důsledkem je zvyšování nezaměstnanosti, proto se sociální pomoc zaměřuje na nízkopříjmové skupiny a negativní vlivy spojené s nezaměstnaností. Začíná se poukazovat na zhoršující se životní prostředí a na praktiky výrobních podniků. Odpovědí jsou nově vznikající komunitně orientované aktivity.³⁷

Devadesátá léta přinesla změnu v podobě pádu komunistických vlád v zemích střední a východní Evropy. Prvky komunitní práce se tak začaly dostávat do praxe i v těchto zemích za finanční pomoci zahraničních fondů a vládních programů. Novým fenoménem v komunitní práci se staly protesty proti konzumní společnosti.³⁸

1.4 Cíle komunitní práce

Tak jako se formulace poslání a cílů sociální práce v historii lišila v závislosti na době a kontextu kulturním, společenském i teoretickém, je tomu tak i u komunitní práce. Jedním z nejčastějších cílů komunitní práce bývá ovlivňování sociálních změn v konkrétní lokalitě nebo organizaci utvářením žádoucích vztahů mezi skupinami v komunitě tak, aby členové komunity změny žádali a uskutečňovali. Jak píše Pavel Hartl, nejobecněji lze cíl komunitní práce formulovat jako usilování sociálního pracovníka o sociální změnu. To se nejprve

---

³⁶ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 22-23

³⁷ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 23

³⁸ Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. s. 23-24

naplňuje provedením analýzy sociální situace a poté utvářením vztahů nejen sociálního pracovníka a komunity, ale také posilováním vztahů mezi jejími členy a skupinami.³⁹

Dá se říct, že cílem komunitní sociální práce je tedy dosažení kompetentní komunity a usilování o její harmonické pokračování. Posouzení, zda je komunita kompetentní, je založeno na vyhodnocení schopnosti komunity mobilizovat se v případě potřeby. V sociální práci s komunitou může být kompetentní komunita také chápána jako prostředek a nástroj strategie pro zvládání samotných problémů konkrétní oblasti.⁴⁰

Cíle sociální práce s komunitou se pojí s posláním komunitního pracovníka. Milan Kinkor tato poslání shrnuje ve 4 bodech⁴¹:

- 1) nalezení sociálních priorit a dalších významných potřeb dané komunity
- 2) povzbuzování obyvatel k tomu, aby poznali své problémy a pokusili se je zvládnout s pomocí dostupných služeb;
- 3) informování různých skupin obyvatel o možnostech řešení;
- 4) povzbuzování k diskusím o problémech a k pořádání akcí zaměřených na odstranění problémů.

Podle Iva Řezníčka⁴² je posláním komunitní sociální práce mobilizace občanské společnosti svépomocí v součinnosti s různými formami státních nebo lokálních rozvojových programů. Považuje pro komunitní sociální práci za typické, že se uskutečňuje ve prospěch většího počtu lidí, je k ní třeba spolupráce s představiteli samosprávné nebo státní politické moci a obyvatelé se v ní angažují přímo.

---

³⁹ Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 68

⁴⁰ Gojová, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 18

⁴¹ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., Metody a řízení sociální práce Praha: Portál, 2008, s. 267

⁴² Řezníček, Ivo. Metody sociální práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994 s. 65

1.5 Související pojmy

Komunitní práci jsou blízké dva pojmy, a to jsou komunitní péče a komunitní přístup. Principem komunitní péče je poskytnutí služeb jedincům se zvláštní potřebou tak, aby jinak mohli fungovat ve většinové společnosti. Výraz „komunitní přístup“ se objevuje při zdůraznění spolupráce mezi entitami jako jsou občanská společnost, soukromé firmy a stát na lokální úrovni.⁴³

V komunitní práci je třeba, kromě vůle k činu a změně, také citu nazývaného „sense of community“ označovaného také jako smysl pro komunitu, což je další z pojmů užívaných v současnosti sociology např. v souvislosti s určováním hlavních znaků komunity a vyjadřující pocit sounáležitosti, zájem jednoho o druhého a o celou skupinu, solidaritu lidí v rámci určité komunity. Smyslem pro komunitu se zabývá např. Zygmund Bauman, podle něhož je tento pocit charakterizován zejména duchovní jednotou lidí ve společenství.⁴⁴

---

⁴³ Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., *Metody a řízení sociální práce* Praha: Portál, 2008, s. 256

⁴⁴ Gojová, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta 2006 s. 13

2. Camphillské komunity

Uznávaná definice camphillské komunity zní: *„Komunita, v níž trvale žijí dospělí pečovatelé (vedoucí domácností) a po dobu nejméně jednoho roku také dobrovolní pomocníci. Klienty jsou lidé s mentálním postižením, případně lidé s chronickou duševní nemocí nebo s tělesným postižením.“*⁴⁵

Definice camphillské komunity podle jejích členů je trochu odlišná. Hlavním rozdílem je vnímání a pojmenování členů se speciálními potřebami, kteří nejsou chápáni jako klienti ale jako plnohodnotní členi a součást rodiny.^{46,47}

*„Camphill je mezinárodní hnutí, které usiluje o zlepšení života lidí s poruchami učení a dalšími potřebami podpory vytvářením komunit, v nichž jsou příspěvky všech lidí hodnoceny, rozvíjeny a žity bez ohledu na intelektuální nebo fyzické schopnosti.“*⁴⁸

2.1 Co je camphill?

Camphillská komunita, camphillské společenství, camphillské hnutí nebo jednoduše camphill jsou označení pro typ komunity formující se od 40. let 20. století. Svě jméno „camphill“ převzala od jména budovy prvního komunitního domu Camphill House v blízkosti skotského Aberdeenu, který pro podporu a uskutečnění plánu doktora Königa a skupiny kolem něj zakoupil včetně

---

⁴⁵ Matoušek, Oldřich a kol. Slovník sociální práce. Praha: Portál 2008 s. 35

⁴⁶ Pietzner, Cornelius. A Candle on the Hill. Floris Books 1990 s. 15

⁴⁷ Matoušek, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál 2008 2. vydání s. 184

⁴⁸ Swinton, John, Falconer Aileen. Sensing the Extraordinary Within the Ordinary In Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 56: *„Camphill is an international movement that seeks to enhance the lives of people with learning disabilities and other additional support needs by creating communities within which the contributions of all people are valued, developed and lived out regardless of intellectual or physical capabilities.“*

přílehlých pozemků W. F. Macmillan^{49,50} Na těchto pozemcích vznikla první camphillská komunita. Odtud se jméno camphill⁵¹ přesouvalo i na další vzniklé komunity nesoucí stejný odkaz.

Na otázku, co je camphill, existuje mnoho odpovědí, ale nejčastější je právě ta, související s lidmi, camphill je totiž především skutečným domovem propojující lidi, a to ty „zdravé“ a ty se speciálními potřebami z důvodu fyzického nebo mentálního postižení, kteří zde pospolu žijí, pracují a tvoří dohromady rodinu. Všechnu svou činnost tato rodina naplňuje v duchu anthroposofie doktora Rudolfa Steinera a myšlenek léčebné pedagogiky a umělecké terapie doktora Karla Königa.⁵²

Jak říká Zoe Brennan-Krohn⁵³ ve svém osobním představení camphillu, camphillské komunity obecně vzdorují popisu a kategorizaci. Camphill je jednoduše domovem pro děti a dospělé s postižením: *„Je to radikální experiment ve sdíleném životě, je to šablona pro udržitelnost životního prostředí, jedná se o historii odůvodněný a inovativní projekt, který v mnoha ohledech převrací naruby společensky obecně uznávané normy a měřítko schopnosti, hodnot a produktivity.“*⁵⁴

---

⁴⁹ W. F. Macmillan vyhledal doktora Königa s přáním, aby se jeho handicapovaný syn stal Königovým žákem. Činnost skupiny podporoval a zakoupením pozemku dal možnost k uskutečnění vzdělávací instituce pro děti se speciálními potřebami. Majetek přešel do vlastnictví skupiny až po letech prodejem, první roky měli vyměřený přiměřený nájem. König, Karl. Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2018 s. 68, 205

⁵⁰ König, Karl. Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2018 s. 205-208

⁵¹ Některé anthroposofické skupiny vidí v jméně „camp hill“ (táborská hora) spojitost s horou Tábor v biblickém starozákonním příběhu, na které se podle křesťanské tradice událo Proměnění Páně.

⁵² Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 10

⁵³ Zoe Brennan-Krohn, BA. je výzkumnice, získala titul BA na Brown University, žila dva roky v camphillu Ballytobin v jihovýchodním Irsku.

⁵⁴ Brennan-Krohn, Zoe. Negotiating the Twentieth Century: A historical Analysis of Camphill Communities In Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books 2011 s. 21: *„It is a radical experiment in shared living; it is a template for environmental sustainability; it is a historically-grounded and innovative project that in many ways turns the norms and expectations of our society's measures of ability, value and productivity on their hands.“*

Asociace camphillů v severní Americe definuje camphill takto: „Camphill je celosvětová sociální iniciativa, která vytváří komunity určené k začlenění lidí s mentálním postižením i bez něj. Usilujeme o to, abychom lidem umožnili společně růst, učit se a dosahovat společných cílů.“⁵⁵

Camphill vznikl ze dvou paralelních impulzů, a to⁵⁶:

1) pomoc druhým, na základě uznání jedinečnosti každého člověka s jeho individuálními fyzickými, psychologickými a duchovními aspekty, které vytvářejí jeho osobnost;

2) vytvoření alternativní společnosti.

Přestože je camphill vystavěn kolem lidí se speciálními potřebami, kteří tvoří srdce komunity, nedělají se žádné rozdíly mezi lidmi, kteří se považují za pečovatele a ty, jenž by mohli být označeni za opečovávané. Každý žije a pracuje společně pro dobro širší komunity.

Každý camphill je velmi zabarven tím, v jaké je zemi a v jakém prostředí se nachází. Velmi také záleží na tom, v jakém státě komunita existuje, a tedy jakými zákony se musí řídit. To vše limituje, co camphill může dělat.

2.2 Vznik prvního camphillu

Vznik camphillu se odehrál na pozadí historických skutečností, projevů začínající druhé světové války, které vedly osudy lidí zakládajících camphill mimo střední Evropu. První camphillská komunita vznikla na skotském venkově v roce 1939. Byla založena skupinou lidí prchajících z anektovaného Rakouska, ke kterým se postupně přidávali další i z jiných zemí zejména z regionu střední

---

⁵⁵ Camphill Association of North America. Online [16.5.2020]: <https://camphill.org/about/>
„Camphill is a worldwide social initiative that creates communities designed to include people with and without intellectual disabilities. We strive to empower people to grow, learn, and achieve together.“

⁵⁶ Bang, Jan Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 s. 11

Evropy utíkající před nacisty a před válkou.⁵⁷ Tato první malá skupina bývá později označovaná za pionýry camphillského hnutí. Jejich začátky v cizí zemi se statusem uprchlíků a s omezenými znalostmi anglického jazyka byly obtížné. Jejich cílem bylo postarat se o britské děti s handicapem a vytvořit pro ně domov. Ty v té době nemávaly potřebnou péči a byly odsouzeny strádat na okraji společnosti.⁵⁸

Po konci války začali přijíždět další spolupracovníci jako druhá vlna camphillských osadníků, především z Německa ale i dalších evropských zemí, a tak se už po deseti letech od zformování první komunity v roce 1950 staralo okolo sta pracovníků o 250 dětí a mladých dospělých v pěti centrech okolo Aberdeenu. Brzy vznikla možnost rozšířit práci i na evropskou pevninu.⁵⁹

2.3 Camphillské hnutí

Nelze snadno určit a jednoznačně datovat, kdy vzniklo camphillské hnutí. Jeden z názorů je, že vznik první komunity a činnost „pionýrů“ v prvních letech je zároveň vznikem hnutí. Určitým hraničním rokem může být rok 1954, kdy v periodiku *The Cresset* byl pojem „camphill movement“ veřejně použit.⁶⁰ Dalo by se také říci, že hnutí bylo formálněji ustanoveno dokumentem zvaným „První memorandum“ zveřejněným Königem v roce 1945 na svátek *Michaelmas*⁶¹, ve kterém Karl König zaznamenal stěžejní myšlenky camphillu jako hnutí.⁶² Memorandum⁶³ je všeobecně uznávaným a přijímaným souborem pravidel,

---

⁵⁷ Brennan-Krohn, Zoe. *Negotiating the Twentieth Century: A historical Analysis of Camphill Communities* In Jackson, Robin. *Discovering camphil*. Floris Books 2011 s. 24

⁵⁸ Brennan-Krohn, Zoe. *Negotiating the Twentieth Century: A historical Analysis of Camphill Communities* In Jackson, Robin. *Discovering camphill*. Floris Books 2018 s. 25

⁵⁹ König, Karl. *Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2018 s. 31

⁶⁰ König, Karl. *Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2018 s. 30

⁶¹ Vedle Vánoc a Velikonoc jsou svátky svatého Michaela, zvaný „Michaelmas“, slaveného 29. září, a svatého Jána 24. června, nejdůležitějšími svátky oslavovanými v camphillských komunitách během roku.

⁶² König, Karl. *Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2018 s. 30

⁶³ Tři memoranda byla napsána v letech 1945, 1948 a 1951. König, Karl. *Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2018 s. 78

který je v rámci celého světového hnutí camphill uznávaný. Obsahuje stěžejní myšlenky vedoucí ke vzniku hnutí a inspiraci v podobě tří osobností ovlivněných rosekruciánstvím⁶⁴, které se pokoušely již v průběhu 17., 18. a 19. století vytvořit nové společenství.⁶⁵

Dnes camphillské komunity vytvářejí celosvětovou mezinárodní síť poskytující řadu podpůrných služeb lidem všech věkových skupin s mentálním postižením a dalšími potřebami. Společně tvoří Camphillské hnutí, hnutí za sociální obnovu. Camphilly jednotně vycházejí z principů a myšlenek, které byly vloženy do základů již prvního camphillu. V případě shledání, že některá komunita přestala být věrná základním ideám, je možné navrhnout vyřazení takové komunity z velkého společenství.

Camphillské komunity se řadí do sedmi základních regionů.⁶⁶ Jmenovitě jsou to skotský, anglicko-waleský, irský, středoevropský, severoevropský, severoamerický a jihoafrický region. Komunity v Asii (Indie, Vietnam) se zatím v rámci hnutí neřadí do samostatného regionu. Zástupci komunit se každoročně setkávají na pravidelných konferencích v Dornachu ve Švýcarsku. Zde sdílejí své zkušenosti, vedou rozhovory o situaci v sociální oblasti, léčebné pedagogice a sociální terapii.

Za osmdesát let existence (1940-2020) se mezinárodní hnutí Camphill rozrostlo po celém světě, dnes tato síť čítá přibližně 120 camphillských komunit ve 25 zemích, převážně ve Velké Británii, Evropě a Severní Americe. V České republice zatím vznikl jeden camphill v Českých Kopistech u Terezína známý dnes jako Camphill na soutoku, z. s..

---

⁶⁴ Tajná společnost založená na západní mystické a esoterické tradici. Rosekruciánská tradice souvisí s tradicí svobodného zednářství.

⁶⁵ König, Karl. Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2018 s. 96

⁶⁶ Haldane, Colin; Steel, Richard. The Regions of the Camphill Movement In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 s. 137

2.4 Funkce, zaměření a podoby camphillů

Různá camphillská společenství mohou zahrnovat různé funkce a zaměření. Jejich podoba a velikost není jednoznačně daná, může jít o domov se školou, venkovské společenství, statek se zemědělským či řemeslným zaměřením, ale i městské společenství zaměřené spíše na služby a ruční práci nebo vše výše zmíněné najednou.

V praxi jsou časté následující funkce a zaměření: Camphill může být školou pro děti vyžadující zvláštní péči, ale i vysokou školou či školícím střediskem poskytujícím další vzdělávání a odbornou přípravu pro práci v sociální a pedagogické oblasti. Camphill může být místem vzájemné pomoci, komunitou pro dospělé s různým stupněm mentálního postižení a jinými druhy zvláštních potřeb. Camphill může označovat celou vesnici, tzv. *working village* neboli pracovní vesnice pro dospělé, kteří zde mohou najít pracovní uplatnění. Ta je tvořena uskupením budov veřejných, hospodářských, a především obytných domů pro rodiny i jednotlivce. V camphillu se dají najít různé projekty s pracovními příležitostmi pro stálé obyvatele komunity a docházející účastníky. Camphill může být i bydlištěm pro osoby potřebující nezávislé, ale podporované bydlení.

V oblasti Aberdeenshire, v kraji s nejdelší camphillskou tradicí, se všechny tyto typy camphillu objevují. Camphill Rudolf Steiner School (CRSS) je příkladem škol pro děti a mladistvé vyžadující zvláštní péči. Dělí se na vlastní Camphill Estate, kde se nachází první komunitní dům Camphill House, školka a škola pro děti. Dále na camphill Murtle Estate, kde se pro jeho velikost nachází i školící středisko, kam docházejí dobrovolníci neboli klíčoví pracovníci mladých dospělých se speciálními potřebami tzv. „*young adults*“. Třetí součástí CRSS je camphillská škola Cairnlee Estate. Tyto tři camphillské komunity dohromady tvoří Camphill School Aberdeen. Murtle a Cairnlee se zaměřují na věkovou skupinu mládeže a mladých dospělých se speciálními potřebami ve

věku od 16 do 25 let, poskytující ubytování svým studentům, jako internátní škola.⁶⁷

2.5 Základní myšlenky na pozadí camphillského hnutí

Camphill je založen na myšlenkách a přístupech, které se vzájemně prolínají a doplňují. Vycházejí z anthroposofie a učení Rudolfa Steinera, které uchopil Karel König a dál je vyvíjel a vetkával do camphillského společenství. Mezi takové patří přístupy léčebné pedagogiky a umělecké terapie, samotná anthroposofie, křesťanství, holistický přístup, tzv. „hvězdy“ a „pilíře“ camphillského hnutí a tzv. základní sociální zákon.

2.5.1 Křesťanství v camphillské komunitě

Camphillské hnutí, jak už bylo zmíněno v kap. 2.1, je založeno na anthroposofii Rudolfa Steinera. Anthroposofie sama sebe chápe jako myšlenkovou přípravu na setkání s Kristem.⁶⁸ Podle Henninga Hansmanna⁶⁹ je camphill jedním z projevů křesťanského ducha v anthroposofii. Některé křesťanské tradice ale přešly do camphillského společenství, skrze manželství Karla Königa s Tillou Maasbergovou, jejíž rodina uznávala křesťanskou tradici Moravských bratří. König tato tradice velmi ovlivnila. Odhodlal se vybudovat křesťanskou komunitu na základě modelu podobného tomu, který našel v kostele Moravských bratří během svého prvního pobytu ve Slezsku. Karl König neměl touhu ani úmysl vybudovat z Camphillského hnutí sektu, hnutí od začátku vzniku chápalo křesťanství jako nepostradatelnou součást svého života a práce, fungovalo z křesťanství, ne pro něj.⁷⁰ V camphillech se každou neděli koná

---

⁶⁷ Halder, Fred. The Natural Environment. In Jackson, Robin. Holistic Special Education. Floris Books 2006 s. 188-190

⁶⁸ Steiner, Rudolf. Anthroposofické rozpravy, Jak najdu Krista? - opis přednášky z 18.září 1918 Curych

⁶⁹ Hansmann, Henning, Camphill and Anthroposophy In Pietzner, Cornelius. A Candle on the Hill. Images of Camphill Life. Floris Books 1990 s. 56

⁷⁰ Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 15

nedominanční křesťanská mše otevřená lidem jakéhokoli vyznání.⁷¹ Část obyvatel camphillu také často dojíždí do nejbližší Obce křesťanů.

Pravděpodobně nejdůležitější aspekty, které camphillské hnutí převzalo od moravských bratří, jsou: ocenění smyslu společného žití, důležitost náboženské zkušenosti v komunitním životě a duchovní hodnota, která je zděděna v každém členu komunity.⁷²

2.5.2 Holistický přístup a terapie

V camphillských komunitách se při poskytování péče praktikuje holistický přístup a tzv. holistické speciální vzdělávání. V rámci toho je v camphillech poskytována celá řada terapií např.: fyzioterapie, Bothmerova gymnastika muzikoterapie, „listening space“ terapie nasloucháním ticha, léčebná eurythmie, arteterapie, terapie jízdou na koni, hrací terapie, dramaterapie a hraní rolí, „therapeutic speech“ neboli tvořivá řeč, terapie prací, „předení a tkaní“.⁷³

2.5.3 Tři osobnosti inspirující camphillské hnutí

König identifikoval tři osobnosti tzv. „tři hvězdy camphillského hnutí“, které měly ve své době touhu založit novou reformovanou společnost a které mu byly inspirací. Jsou to⁷⁴:

- Jan Ámos Komenský (1592-1670) filozof a učitel moderní Evropy,
- Nikolaus Zinzendorf (1700-1760) křesťanský misionář, biskup a hrabě
- Robert Owen (1771-1858) vůdce Moravských bratří a sociální reformátor

---

⁷¹ Hansmann, Henning. Education for Special Needs. Principles and practise in Camphill Schools. Floris Books 1992 s. 21

⁷² Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 15

⁷³ Hansmann, Henning. Education for Special Needs. Principles and practise in Camphill Schools. Floris Books 1992 s. 134-156

⁷⁴ Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 14

Tyto tři osobnosti vytvořily ve „svých stoletích“ podle Königa svou vlastní cestou společenství lidí, která předcházela camphillskému společenství. Od těchto tří velikých mužů pocházejí tři ideje žijící v camphillském hnutí. Jsou to setkávání kolegia od Komenského, biblické večery od Zinzendorfa a vztah jedince a společenství od Owena.⁷⁵

2.5.4 Tři esence camphillských komunit

Tři esence⁷⁶ nebo také pilíře jsou tři základní principy formulované Königem, na nichž je camphillské hnutí postaveno⁷⁷:

První esencí je umění rozpoznávat úplnost lidské bytosti v každém jedinci. Je to přesvědčení, že duchovní individualita každé osoby není ovlivněna vnějšími postíženími.

Druhou esencí je podpora každého člena společenství v úsilí o svůj osobní a vnitřní rozvoj, posilování nezávislého myšlení a úsudku, podpora tvořivosti člověka a také přijetí zodpovědnosti za své konání.

Třetí základní esencí patřící do základů camphillu je rozvoj sociální trojčlennosti obsahující koncept rovnosti, svobody a bratrství. Camphillské společenství usiluje o vytváření vnitřně provázané komunity založené na ideálech rovnosti v sociální spolupráci, svobodě v duchovním a kulturním životě a bratrském přístupu v ekonomickém životě komunity založené na základním sociálním zákonu. König k těmto oblastem říká toto: „*Bratrství žije ve sféře ekonomiky. Rovnost je nezbytná v říši spolupráce. Svoboda, podporovaná hlasem svědomí, ovládá prvek důvěry.*“⁷⁸

---

⁷⁵ König, Karl. Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2018 s. 105-107

⁷⁶ Z angl. „essential“ – nezbytný.

⁷⁷ Monteux, Angelika. History and Philosophy In Jackson, Robin. Holistic Special Education. Camphill Principles and Practice. Floris Books 2006 s. 26

⁷⁸ König, Karl. Camphill essentials In Bang, Jan, Marin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement Floris Books 2010 s. 35: „*Fraternity lives in the sphere of economy. Equality is needed in the realm of cooperation. Liberty, supported by the voice of conscience, rules the element of privacy.*“

Těmito výše zmíněnými esencemi je dána specifičnost camphillských škol mezi dalšími školami a domovy pro děti se speciálními potřebami.⁷⁹

Základní sociální zákon

Třetí esence camphillského hnutí vychází ze Steinerova učení, přeformulovaném z myšlenek Roberta Owena, o základním sociálním zákonu, ve kterém jsou obsaženy principy bratrství, svobody a rovnosti: „*Ve společenství lidí, kteří pracují společně, bude blahobyt komunity větší, čím méně si budou jednotlivci nárokovat výnosy z práce, kterou sami vykonali; to znamená, že čím více z těchto výnosů se věnuje svým kolegům – pracovníkům, tím více jsou splněny jeho vlastní požadavky, nikoli z jeho práce, ale z práce, kterou vykonali ostatní.*“⁸⁰

Mottem camphillů je další Steinerovo prohlášení: „*Zdravý společenský život je nalezen, když se v zrcadle každé lidské duše zrcadlí celá komunita, a když ve společenství žije síla každé lidské duše.*“⁸¹

2.5.5 Anthroposofie

Slovo *anthroposofia* pochází ze dvou řeckých slov *anthropos* – lidská bytost, člověk a *sofia* – moudrost. Je překládaná jako lidská moudrost či moudrost lidské bytosti. Rudolf Steiner již za svého života upozorňoval, že správná interpretace slova anthroposofie není „moudrost o člověku“, ale „vědomí svého lidství“. Jinak řečeno, jedná se o spirituálně orientovanou cestu sebepoznání, která vede k uvědomění si vlastního lidství. Nepovažuje se za systém nebo doktrínu, ale za

---

⁷⁹ König, Karl. Camphill Essentials. In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 s. 35

⁸⁰ Hansmann, Henning. Education for Special Needs. Principles and practise in Camphill Schools. Floris Books 1992 s. 46: „*In a community of human beings working together, the wellbeing of the community will be greater, the less the individual claims for himself the proceeds of the work he has himself done; that is, the more of these proceeds he makes over to his fellow – workers, and the more his own requirements are satisfied, not out of his work done, but out of the work done by the others.*“

⁸¹ Hansmann, Henning. Education for Special Needs. Principles and practise in Camphill Schools. Floris Books 1992 s. 22

podnět k individuálnímu duchovnímu vývoji a objevování, který poskytuje vhled pro obnovení a znovu tvoření základů našeho života a kultury.⁸²

Anthroposofie vznikla myšlenkovou prací Rudolfa Steinera. Poté co se rozešel s Theosofickou společností⁸³, založil roku 1914 Antroposofickou společnost, ve které byl učitelem. Původně mělo být sídlo společnosti v Mnichově, nakonec byl získán pozemek v Dornachu.

Steiner učil, že antroposofie je naplněna křesťanskou vírou zrozenou z duchovního vnímání současného působení Krista v každé lidské bytosti, v lidské společnosti a na celé Zemi.⁸⁴

Praktické užití antroposofie

Anthroposofie zasahuje do řady oborů lidského konání. Vedle filozofie a pedagogiky je třeba zmínit zemědělství, včelaření anebo umělecké disciplíny jako je hudba a z ní odvozená muzikoterapie nebo malířství a s ním spojená arteterapie.

V roce 1920 položil Steiner základy antroposofického lékařství kurzem pro lékaře a studenty medicíny. Seznámil se s lékařkou Itou Wegman, která založila Klinicko-terapeutický institut v Arlesheimu nedaleko Dornachu. Společnou prací vyvinuli duchovně léčebné metody a příslušné léky, jejichž výrobou se dodnes zabývá společnost Weleda.⁸⁵

Během přednášení ve Stuttgartu pro dělníky pracující v továrně Waldorf-Astoria byl Rudolf Steiner požádán o založení svobodné školy pro děti dělníků.

---

⁸² Swinton John, Falconer Aileen. Sensing the Extraordinary Within the Ordinary In Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 57

⁸³ Steiner vstoupil do Theosofické společnosti roku 1902, dostal nabídku stát se sekretářem německé sekce TS, přijal ji pod podmínkou, že bude moci přednášet o svých vlastních bádáních z oblasti západních křesťanských dějin, roku 1912 byl však, i s celou křesťansky orientovanou skupinou kolem něj, vyloučen. Důvodem byly názorové neshody s vedením společnosti.

⁸⁴ Hansmann, Henning. Camphill and Anthroposophy In Pietzner, Cornelius. A Candle on the Hill Floris Books 1990 s. 56

⁸⁵ Online [17.6.2020]: <https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>

Škola měla třídu i pro děti s poruchou v učení. Pro tuto školu vybral a proškolil učitele z řad členů antroposofické společnosti a až do konce svého života byl mentorem a propagátorem této školy. Odtud vzešlo nové školství s kořeny v anthroposofii dnes rozšířené po celém světě, čítající přes 1000 škol.⁸⁶

V roce 1922 byla ve Švýcarsku založena Obec křesťanů, hnutí usilující o obnovu náboženského života. Vznikla z popudu mladých kněží, kteří se obrátili na Rudolfa Steinera s otázkou, jak lze oživit stávající církevní hnutí, kterých byli členy. Nová forma rituálů byla vzata z anthroposofie.⁸⁷

Na základě zemědělského kurzu, předneseného Steinerem roku 1924, vzniklo biologicko-dynamické zemědělství vycházející rovněž z duchovní vědy.⁸⁸

V camphillech se tato samostatná odvětví anthroposofie zase spojují. Lidé žijící v camphillech anthroposofii studují, léčí se antroposofickými léky, zelenina a ovoce se pěstují dle postupů biodynamického zemědělství a výuka dětí probíhá dle principů waldorfského školství.

2.6 Osobnosti významné pro hnutí

2.6.1 Rudolf Steiner

Osobnost, kterou je nutné v souvislosti s camphilly zmínit je Rudolf Steiner (1861-1925), neboť právě on je otcem anthroposofie, filozofie, která je „živoucím duchem“ v camphillském hnutí. O Steinerovi se často mluví jako o jasnovidci, člověku s jasným zřením, jinak řečeno člověku, který vnímá duchovní svět přímo, bezprostředně. Vedle tohoto označení je znám jako filozof, pedagog, myslitel, ale byl také básníkem, dramatikem, nadaným řečníkem a sochařem. Spoluzaložil a vyvinul nové pohybové umění – *eurytmii*⁸⁹. Za svůj život napsal velké množství knih, ve kterých se zabýval mimo jiné otázkami o

---

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Slovo *eurytmie* pochází z řeckých slov *eu* – krásný, dobrý a *rythmos* – pravidelný rytmus. Jedná se o umění vyjadřující slova či tóny skrze pohyb s užitím. V současnosti je dělí do 3 typů – umělecká, léčebná a výuková eurytmie.

smyslu života. Šlo mu o poznání sebe sama i okolního světa, avšak poznání světa běžnými smysly a dosavadní vědecké poznatky mu nestačily a neodpovídaly na otázky o směřování člověka, Země a vesmíru. Ve své knize *Filosofie svobody*⁹⁰ položil základy své pozdější práce. Jedním z klíčových názorů v knize obsažených je úloha myšlení, které chápe jako „orgán vnímání“ idejí, objektů nacházejících se nad smyslovou skutečností.

Už jako dítě byl zvědavý, kladl mnoho otázek a měl široký okruh zájmů. Během studií na Vysoké škole technické ve Vídni se zabýval předměty z okruhu přírodních věd – matematikou, fyzikou, chemií, botanikou, zoologií, ale i dějinami, literaturou a filozofií. Ke studiu patřily přirozeně i jazyky – řečtina a latina. Později v německém Výmaru obhájil doktorát z filozofie. Své pedagogické znalosti a schopnosti uplatnil při domácí výuce chlapce s hydrocefalem⁹¹. Steiner pro něj vyvinul individuální vzdělávací metodu. Tato první zkušenost byla základem pro Steinerovu pozdější pedagogickou a poradenskou činnost. Uvědomil si při ní, jak je pro výchovu a výuku významné prohloubené porozumění lidské bytosti a že žádné smysluplné pedagogické úsilí se neobejde bez dostatečného antropologického základu.⁹²

Další významná zkušenost, která Steinera formovala, byla jeho práce v Goethově a Schillerově archivu ve Výmaru, kde byl ve svých jednadvaceti letech pověřen vydáním Goethových přírodovědných spisů. Mimo ně zkoumal Goethova dramata a pohádky, a i po skončení své práce v archivu se Steiner zabýval životem a dílem Johanna Wolfganga Goetha a zmiňoval jej ve svých pozdějších přednáškách.⁹³

---

⁹⁰ Vydána roku 1894.

⁹¹ *Hydrocefalus* je onemocnění, při kterém dochází k hromadění mozkomíšního moku v mozkových komorách, dochází k tlaku hromadící se tekutiny na mozkovou tkáň, vede např. k problémům s chůzí, soustředěním nebo s pamětí.

⁹² Online [17.6.2020]: <https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>

⁹³ Online [17.6.2020]: <https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>

Zejména Goethův pohled na přírodu a vesmír mladého Steinera zásadně a celoživotně ovlivnil. Důkazem toho je i Steinerovo přání dát budoucímu centru anthroposofie jméno Goetheanum⁹⁴ a to nejen k uctění památky mimořádného člověka a jako ocenění Goethovy práce, ale také jako odkaz na Goethův specifický způsob poznání světa. Právě tento Steinerem popsáný způsob myšlení a tvorby, nazvaný *goetheanismus* se stal základem pro anthroposofii.⁹⁵

Po požáru Goetheana roku 1922, byl Steiner vnitřně otřesen. Různé ideové rozpory v členstvu Anthroposofické společnosti i nepochopení jeho práce těmi, od nichž pochopení očekával, vedly Rudolfa Steinera až k pochybnostem o smyslu jeho působení v této společnosti. Nakonec došel k rozhodnutí roku 1923 znovu založit antroposofickou společnost a to položením Základního kamene během dvanáctidenního Vánočního sjezdu. U této příležitosti byla zároveň založena Svobodná vysoká škola pro duchovní vědu.⁹⁶

Po sjezdu následovalo velmi intenzivní pracovní období, během něhož proběhly klíčové kurzy pro různé profese (dvakrát kurz lékařský, eurytmický a pedagogický, dále zemědělský, léčebně-pedagogický, dramatický, také kurz pastorální medicíny pro kněze a lékaře).⁹⁷ Kromě toho Rudolf Steiner psal každý týden články do časopisu Goetheanum, pracoval na lékařské knize s Itou

---

⁹⁴ *Goetheanum* je monumentální betonová stavba ve švýcarském městě Dornach nedaleko Basileje, jejíž základní kámen byl položen na podzim 1913. Steiner celou stavbu navrhl do detailů, které podle jeho podnětů rozpracovali jednotliví řemeslníci a umělci. Podstatná část budování probíhala v době první světové války, kdy mezi řemeslníky byli dobrovolníci snad ze všech zneprátených zemí Evropy, mezi nimi často ženy a děti, neboť muži byli ve válce. Původní dřevěné Goetheanum bylo naneštěstí o silvestrovské noci roku 1922 zničeno následkem žhářství. Druhá a současná verze stavby je vytvořena z betonu. Místo mělo být „ochranou pro toho, jenž hledá v Goetheanu ducha“. Tato stavba je vedle své spirituální důležitosti jako moderní mysterijní středisko, specifická i svou unikátní architekturou, která měla na venek ukazovat to, co se dělo uvnitř. Dodnes tato budova slouží jako světové centrum Anthroposofické společnosti a Vysoké školy pro duchovní vědu. V budově se nachází přednáškový sál, divadlo i muzeum.

Online [17.6.2020]: <https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>

⁹⁵ Online [17.6.2020]: <https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>

⁹⁶ Lindenberg, Christoph. Rudolf Steiner. Semily: Opherus 1998 s. 137

⁹⁷ Lindenberg, Christoph. Rudolf Steiner. Semily: Opherus 1998 s. 138

Wegman⁹⁸, docházel několikrát týdně za pacienty do Klinicko-terapeutického institutu a poskytoval individuální konzultace kdekoliv, kde zrovna pobýval.⁹⁹

Nadměrné pracovní nasazení, řešení úředních záležitostí a osobních problémů členů společnosti vedly k vyčerpání Rudolfa Steinera. Onemocněl a v září 1924 musel trvale ulehnout na lůžko. Do konce života stále psal a publikoval v časopisech své myšlenky a odpovídal na dopisy. Zemřel 30. března 1925 v ateliéru u Goetheana za svědectví svého nedokončeného sochařského díla *Reprezentant lidství*.¹⁰⁰

2.6.2 Karl König

Karl König (1902-1966) byl praktický lékař, pediatr, myslitel, sociální reformátor, zakladatel prvního camphillského společenství, předseda camphillského hnutí a duchovní žák Rudolfa Steinera. Celý život se věnoval lékařství a vývoji léčebné pedagogiky, myšlenkám anthroposofie a camphillského způsobu spoluzití. Za svůj život napsal mnoho pojednání o vývoji dítěte a vzdělávání dětí a lidí s handicapem. Psal příručky pro učitele a byl autorem mnoha esejí o camphillech. Studoval anthroposofii a zahrnul ji přímo do základních myšlenek, které tvoří camphillské hnutí.

Lékař König

Přestože byl König původem z židovské rodiny, našel si už v dětství cestu ke křesťanství. Pokřtěn byl ale až v roce 1937 českým knězem Obce křesťanů.¹⁰¹ Neměl rád násilí a ubližování zvířatům, když propukla první světová válka v jeho pouhých dvanácti letech odmítal jíst, když věděl, že ostatní hladovějí.

---

⁹⁸ Ita Wegman byla doktorka, velmi blízká spolupracovnice Rudolfa Steinera, vedoucí Medicínské sekce Lékařské fakulty Vysoké školy pro duchovní vědu v Dornachu a také vedoucí lékařsko-terapeutického institutu v Arlesheimu.

⁹⁹ Lindenberg, Christoph. Rudolf Steiner. Semily: Opherus 1998 s. 145

¹⁰⁰ Lindenberg, Christoph. Rudolf Steiner. Semily: Opherus 1998 s. 146

¹⁰¹ Klímová, Šárka. Hnutí Camphill na pozadí sociálněpedagogické reformy počátku minulého století. 2/2017 s. 151

Jeho matka poznamenala k období Königova dospívání: „*Byl v něm takový smutek, jako by musel nést veškerou bolest celého světa sám.*“¹⁰²

V 19 letech se doslechl o Rudolfu Steinerovi, chtěl se s ním setkat, ale zmeškal konferenci ve Vídni roku 1922 a už nezískal jinou příležitost. Roku 1927 vystudoval medicínu, stal se členem Anthroposofické společnosti a v létě téhož roku přednášel svou první přednášku na anthroposofické konferenci. Na podzim se potkal s doktorkou Itou Wegman, která mu nabídla práci v Klinicko-terapeutickém institutu v Arlesheimu nedaleko Dornachu. Zde také potkal svoji budoucí manželku Tillu Maasbergovou pocházející z německého Slezska.¹⁰³

„Candle on the Hill“

Během svého pobytu ve Švýcarsku o adventní neděli prožil zkušenost, po které se rozhodl zasvětit svůj život dětem s handicapem. Pozoroval děti účastníci se tradice tzv. „adventní zahrady“, při které je na zemi vytvořená spirála z mechu, uprostřed které je malý kopeček a na něm veliká svíce. „*Každé dítě neslo ve svých rukou jablko s připevněnou malou svíčkou, došlo doprostřed spirály, kde si svou svíčku zapálilo o centrální svíci. Lidé okolo po celou dobu zpívali vánoční koledy a v místnosti panovala nálada uctivé radosti a štěstí. Tváře dětí byly rozzářené, protože každé z nich se velmi usilovně snažilo splnit úkol, dojít a natáhnou svou malou ruku, aby zapálilo svou svíčku od svíčky na kopci.*“¹⁰⁴ Při vzpomínání této události König popisuje svůj soucit a spoluúčast na úkolu handicapovaných dětí a jejich radost, při které viděl „*zářícího ducha každého z nich bez ohledu na postižení*“.¹⁰⁵ Té noci König udělal životní rozhodnutí: „*Byl to slib, který jsem si dal: postavit kopec, na kterém by měla hořet velká svíčka, aby si děti, slabé a s postižením mohly najít cestu k tomuto*

---

¹⁰² Lindenberg, Christof-Andreas. Karl König In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From founding seed to Worldwide Movement Floris Books 2010 s. 19

¹⁰³ Lindenberg, Christof-Andreas. Karl König In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Fouding Seed to Worldwide Movement Floris Books 2010 s. 20

¹⁰⁴ König, Karl. The Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2011 s. 50

¹⁰⁵ König, Karl. The Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2011 s. 51

majáku naděje a zapálit si tak své vlastní svíčky, tak že by každý plamen mohl vyzařovat teplo a dávat světlo dále.“¹⁰⁶

Tato Königova imaginace přetrvává ve vědomí lidí nesoucí myšlenku camphillu dodnes, lidí vytvářejících camphillské společenství kdekoli ve světě. König píše, že v ten moment nevěděl, že by tento kopec nesl jméno Camp-hill, ale idea začala růst v jeho mysli a srdci.¹⁰⁷

Práce ve Slezsku

Pár týdnů po tomto zážitku začal se svou přednáškovou činností o vývoji dítěte. To ho zavedlo až do místa jeho další práce v německém Slezsku. Zde v „léčebném domě“ začal se svou manželkou Tillou a několika přáteli komunitně pracovat s dětmi s postižením. Jejich přítel Albrecht Strohschein se stal ředitelem školy, kterou zde zřídili a při které měl König zřízenou praxi jako lékař. Brzy se začali starat o stovky dětí, které za ním byly posílány. Königova rodina tu sedm let spokojeně žila. Tlakem narůstajícího antisemitismu ve společnosti po roce 1933 však byli přinuceni odejít zpět do Königova rodného města, Vídně.¹⁰⁸ Práce ve Slezsku rozšířila Königovy znalosti a díky zkušenostem s tisíci dětmi¹⁰⁹ König vyvinul své lékařské postupy v oblasti poruch učení a získal organizační zkušenosti s poskytováním rezidenční péče.¹¹⁰

Vztah Königa ke Steinerovi a přístup k přednášení

V letech 1936 a 1937 se kolem úspěšného doktora Königa začal formovat kruh mladých mužů i žen se zájmem o studium pod jeho vedením. Stávalo se, že přednášel i pro 100–200 lidí. Scházeli se po večerech, četli a studovali

---

¹⁰⁶ König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2011 s. 51: „*It was a promise that I gave myself: to build a hill upon which a big candle was to burn so that may children, infirm and with handicaps, would be able to find their way to this beacon of hope and to light their own candles so that each single flame would be able to radiate and shine forth.*“

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2011 s. 55-58

¹⁰⁹ König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2011 s. 57

¹¹⁰ Lindenberg, Christof-Andreas. *Karl König In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement*. Floris Books 2010 s. 21

Steinerovu práci. König tehdy nebyl oblíbený u lidí striktně a dogmaticky následujících myšlenky Rudolfa Steinera. Sledoval svoji vlastní cestu a v řadě případů postupoval odlišně od toho, co si tito lidé mysleli, že je v souladu se Steinerovým učením. Ačkoli se König nikdy se Steinerem neseťkal, považoval se za jeho žáka. Jeho názory byly založeny na Steinerově filozofii a jasnovideckých závěrech, ale i tak měl potřebu potvrdit si je na základě svého osobního studia a práce. Jak sám říká ve svých vzpomínkách, neměl žádnou touhu stát se Steinerovou „hláskou troubou“. Se stejným přesvědčením přistupoval i ke svým studentům. Během let přednášení si sám slíbil, že nebude mluvit o ničem, za co by nemohl převzít plnou odpovědnost. Vybíral si pouze taková témata, která pečlivě prostudoval a oživil je o vlastní úhel pohledu.¹¹¹

Příjezd do Skotska

Po anexi Rakouska v březnu 1938 skupina věděla, že není možné zůstat v zemi, neboť většina z nich pocházela z židovských rodin. Tou dobou již mnohé země nepřijímaly příchozí z Rakouska a blokovaly emigrační cesty.¹¹² Tilla Königová s dětmi odjela k rodičům, kde jako příslušníci „árijské rasy“ doufaly alespoň v dočasnou ochranu. Karl König se vydal do Švýcarska. Takto vzpomínal König na své pocity při odletu z Rakouska: „*Svět vypadal tak prázdný a nahý, tak plný nenávisti a zkázy, a byla zde taková zoufalá potřeba změnit toto obtížné přežívání v chudobě a přeměnit ho ve skutečný život.*“¹¹³

Přátelé Königových se rozhodli vycestovat do různých zemí a najít místo, kde by se mohli usídlit, začít pracovat a realizovat svůj plán založení instituce pro léčebnou pedagogiku, kde by se mohli starat o děti s postižením. Rozjeli se do

---

¹¹¹ König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement.* Floris Books 2011 s. 61

¹¹² König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement.* Floris Books 2011 s. 143

¹¹³ Brennan-Krohn, Zoe. *Negotiating the Twentieth Century: A historical Analysis of Camphill Communities* In Jackson, Robin. *Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments.* Floris Books. 2011 s. 25: „*The world seemed so empty and naked, so full of hate and destruction, and there was such a crying need to alter one's own muddling through a poor life, and to transform it into a real life,*“

Paříže, Prahy, Milána, Záhřebu, Londýna a Curychu. Nakonec se naskytla příležitost emigrovat do Skotska. König dostal dopis z britského konzulátu s povolením ke studiu medicíny ve Spojeném království a s ujištěním o přijetí celé jeho rodiny. Během roku 1939 se do Skotska přesouvali i přátelé Königových. Prvního června 1940 se skupina přestěhovala do Camphill House.¹¹⁴

Karl König svůj život mezi léty 1938-1966 plně obětoval budování společenství. Plně se věnoval dalšímu rozvíjení léčebné pedagogiky a podpoře nově vznikajících komunit a vesnic camphillského hnutí. König zemřel v camphillu 27. března roku 1966 v Überlingenu v blízkosti komunit, které založil u Bodamského jezera. Camphilly se pak i nadále rozšiřovaly po světě.

---

¹¹⁴ König, Karl. *The Spirit of Camphill. Birth of a Movement*. Floris Books 2011 s. 44

3. Faktory erodující sociální péči podle Robina Jacksona

Robin Jackson¹¹⁵ se ve zprávě „Reforming Social Care“¹¹⁶ zabývá reformou sociální péče. Podporuje názor Crawfordové a Readové¹¹⁷, že moc by měla být přenesena na nejnižší odpovídající úroveň a že veřejné služby by měly být řízeny a formovány „odzdoła nahoru“ rodinami a komunitami, při čemž zdůrazňuje celostní přístup, který by měl být praktikován. Uvádí zde několik sil, faktorů a procesů, jež mají erodující vliv na sociální péči:¹¹⁸

1. Depersonalizace – tedy odosobnění, akce zbavení jednotlivců jejich lidských charakteristik nebo individuality (např. nesprávným použitím pomocné techniky),
2. Marketizace – vystavení průmyslu nebo služby tržním silám, kdy mají přednost finanční a nikoli lidské výhody (např. převládající pojem „odvětví péče“),
3. Centralizace – koncentrace kontroly činnosti nebo organizace v rámci jednoho orgánu (např. ministerstva zdravotnictví),
4. Komodifikace – akce nebo proces, který zachází s jednotlivcem jako s pouhou komoditou (např. vývoj „balíčků péče“),
5. De-profesionalizace – snížení profesního uvážení a autonomie pracovníků tak, aby byli omezeni ve své schopnosti jednat v nejlepším

---

¹¹⁵ Robin Jackson získal titul PhD ve vzdělávání na University of Exeter, Ve své publikační činnosti se mimo jiné věnuje historii camphillu a zvláštnostmi camphillské praxe. Online [10.4.2020]: <https://www.centreforwelfarereform.org/about-us/centre-fellows/robin-jackson.html>

¹¹⁶ Jackson, Robin, *Reforming Social Care, Time for Radical Change*. Centre for Welfare Reform 2018 Online [10.4.2020]: https://www.academia.edu/36888804/Reforming_Social_Care_time_for_radical_change

¹¹⁷ Crawford, Emily. Read, Claire. *The Care Collapse: The imminent crisis in residential care and its impact on the NHS*. Online [10.4.2020]: <https://www.respublica.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/ResPublica-The-Care-Collapse.pdf>

¹¹⁸ Jackson, Robin. *Reforming Social Care, Time for Radical Change*. 2018 s. 18

zájmu svého klienta (např. současná kultura řízení a regulace pro sociální pracovníky a pracovníky sociální péče),

6. Akademizace – tam, kde je nepřiměřený důraz kladen na získání formálních akademických kvalifikací na úkor rozvoje osobních, společenských, kulturních schopností a dovedností jednotlivce, důsledkem toho má vlastní rozvoj odborných a sociálních dovedností nižší důležitost,
7. Politizace – tam, kde se politika, postup nebo praxe stala zpolitizovanou (např. nekritické přijetí ideologie),
8. Byrokratizace – tam, kde jsou systémy ovládány zbytečně komplikovanými administrativními procedurami (např. kde protokoly a postupy mají přednost před mezilidskou komunikací).

Jackson proti těmto silám navrhuje ochranná opatření zajišťující integritu sociální péče¹¹⁹:

1. Personalizovat – klást důraz na důležitost uspokojování potřeb jednotlivce,
2. Znárodnit – všeobecný přístup k základním sociálním službám předchází zainteresování soukromých společností, které působí za účelem zisku,
3. Lokalizovat – politika sociální péče je určována na regionální a lokální úrovni,
4. Humanizovat – s těmi, kteří přijímají sociální péči, zacházet jako s jednotlivci, kteří si zaslouží úctu, a ne jako s předměty,
5. Učit – více výukového času strávit prací se zkušenými profesionály a méně pasivním přijímáním znalostí,

---

¹¹⁹ Jackson, Robin. Reforming Social Care, Time for Radical Change. Centre for Welfare Reform 2018 s. 19-20

6. Učit se – klást větší důraz na osobní, sociální, kreativní a holistické aspekty vzdělávání a menší důraz na získávání kvalifikace omezené odborné hodnoty a relevance,
7. Reflektovat – zakládat formulaci politiky sociální péče na ověřených důkazech a nikoli na nekritickém přijetí ideologie,
8. Rovnováha – zavedení efektivní kontroly na místo restriktivní a preventivní přeregulovanosti vyúsťující v nadměrnou administrativní zátěž.

4. Kvalitativní šetření

Camphillská komunita v současnosti čelí řadě vlivů narušujících její fungování. Robin Jackson si ve své práci všímá sil, které narušují sociální péči a ustanovuje osm erodujících faktorů a osm návrhů pro zlepšení. V této kapitole je zhodnocen vliv jím zmíněných negativních faktorů na chod camphillské komunity. Zhodnocení je provedeno metodou kvalitativního šetření na základě osobních zkušeností z pobytu ve skotském camphillu Cairnlee House.

Prezentované informace byly získány na základě pozorování, s prvky etnografického výzkumu, v průběhu dvou pobytů v camphillu v září 2018 a v dubnu 2019. Dále byly vedeny rozhovory, a to jak s dlouhodobými členy komunity, tak i s krátce působícími dobrovolníky. Obyvatelé komunity nechtěli uvádět své jména, proto jsou zjištěné informace podávány v anonymizované formě.

Pro šetření byly formulovány následující výzkumné otázky:

1. Jaký dopad mají erodující faktory formulované Robinem Jacksonem na camphillskou komunitu?
2. Jak těmto erodujícím faktorům camphillská komunita čelí?
3. Existují nějaké další faktory narušující fungování camphillské komunity?

4.1 Příprava k pobytu

Místo pobytu ve Skotsku bylo vybráno s ohledem na dlouholetou tradici camphillu Cairnlee House, který je pobočkou nejstaršího camphillu na světě nalézajícího se na předměstí blízkého Aberdeenu. Při volbě camphillu hrála roli i známost s dobrovolnicí, která v camphillské komunitě Cairnlee House pracovala jeden rok a mohla tak poskytnout kromě předběžného vhledu do fungování komunity také kontakty na vedoucí osoby v Cairnlee House. Tato dobrovolnice, stejně jako autorka práce, má vazby na Akademii sociálního umění Tabor. Mezi těmito institucemi probíhají dlouhodobě návštěvy studentů

Akademie a lektorů camphillu. Přestože camphillské komunity jsou obvykle otevřené, vítající návštěvníky na své kulturní a společenské akce, v případě delší návštěvy musí být člověk buď rodinným příslušníkem studenta nebo pracovníka v camphillu, případně se stát sám dobrovolníkem, zpravidla na dobu jednoho roku. Pro dohodnutí se na jiném režimu pobytu byla užitečná výše uvedená známost, která pomohla při jednání s „gate keeperem“ v komunitě.

Vlastní návštěvě předcházela několik měsíců trvající emailová komunikace, v průběhu níž byl domluven termín příjezdu a vyřízeny všechny vstupní dokumenty, včetně potvrzení o bezinfekčnosti a očkování, a poslání výpisu z trestního rejstříku.

V rámci přípravy jsem navštívila český camphill Na Soutoku v Českých Kopistech, kde vykonala praxi v rozsahu 8 dní v roli pomáhajícího pracovníka, kterou měla vykonávat i ve skotském camphillu.

V květnu 2019 jsem využila příležitosti navštívit camphill Les Sources ve francouzském Alsasku.

4.2 Průběhy pobytů

První pobyt

Během první návštěvy byla má role v camphillu podobná roli jakéhokoli příchozího dobrovolníka. Účastnila jsem se veškerého života tohoto společenství, pracovního, společenského i kulturního. Řídila jsem se denním režimem zavedeným v camphillu, během kterého jsem byla spolupracovnicí, účastnila jsem se ranních porad a setkání a vykonávala jsem různé pomocné úkoly. Součástí mého pobytu byla i účast na denních rituálech např. zahájení dne písní a průpovědí z Kalendáře roku.

Byla jsem přítomna v hodinách muzikoterapie, arteterapie, u práce v dílnách (tkalcovna, keramická dílna, pekárna), mezi dílny se počítá i zahradničení a zpracovávání vypěstovaných plodin.

Pozorovala jsem přípravy festivalu k příležitosti svátku svatého Michaela, které v camphillu probíhají během září. V rámci oslav se každoročně pořádá divadelní představení, ve kterém jsou herci všichni studenti (děti se speciálními potřebami) Cairnlee House a jejich klíčoví pracovníci (mladí co-workeri). Měla jsem příležitost pomáhat s nacvičováním hry, jednalo se o mysteriální hru na základě pohádky J. W. Goethea, „O zeleném hadu a krásné Lily“.

Každý čtvrtek skupina studentů a co-workerů jezdí na tzv. „outing“, kterého jsem se rovněž účastnila. Jedná se o výlet do okolní přírody, případně do vzdálenějších destinací minibusy.

O nedělích jsem s částí obyvatel camphillu jezdila do sboru Obce křesťanů v Aberdeenu.

Druhý pobyt

Při druhém pobytu jsem kromě Cairnlee House navštívila čtyři další camphilly v okolí Aberdeenu, a to Murtle Estate, Camphill Estate, Newton Dee Village a Simeon House for Eldery. V těchto camphillech jsem byla pouze jako pozorovatel a návštěvník a nebydlela jsem jako při prvním pobytu v camphillu, ale dojížděla jsem z nedaleké vesnice.

Navštívila jsem sociální podnik, kavárnu v Newton Dee Village, kde mohou pracovat lidé se speciálními potřebami po odchodu z camphillské školy. Další podobná pracovní místa jsou v blízkém obchodě se zdravou výživou a produkty z camphillské vesnice.

Třetí pobyt

Třetí návštěva se měla uskutečnit v březnu 2020. Z důvodu pandemie koronaviru nedošlo k její realizaci.

V rámci neuskutečněného pobytu měla být užita metoda fokus group, při které by byli přítomni zástupci komunity Cairnlee House v počtu 3-8 lidí, kteří v camphillu žijí po dobu více než 5 let. Tato fokus group měla za cíl zjistit v moderovaném rozhovoru jaké novodobé problémy, tlaky a dilemata komunita

v současnosti řeší a jak se k nim staví. Na závěr fokus group by byla provedena SWOT analýza. Do SWOT analýzy by byly zahrnuty poznatky zjištěné v rámci focus group, které by se prostřednictvím analýzy vyhodnotily.

Omezení týkající se třetí návštěvy camphillu vyústilo v teoretičtější charakter této práce.

4.3 Popis prostředí camphillu Cairnlee House

Jméno této komunity je odvozené od nedaleké kamenné zdi, která zbyla z prapůvodní mohyly z období megalitické kultury. *Cairnlee* by se dalo volně přeložit jako přístřeší před větrem, slovo *cairn* znamená mohyla, případně hromadu kamenů naskládanou u sebe jako památník či mezník a *lee* závětrí. Tento název je příhodný vzhledem k ochraně, kterou camphillská komunita poskytuje mladistvým lidem s mentálním a kombinovaným postižením. Cairnlee House má mezi ostatními komunitami v okolí Aberdeenshire pověst opravdového rodinného camphillu. To je dáno mimo jiné nižším počtem rezidentů, rodin a dobrovolníků, kteří v camphillu žijí na menším prostoru oproti např. Camphill Village Newton Dee a Camphill Murtl Estate, které se nacházejí v sousedství.

Cairnlee House je z hlediska určení camphillské komunity školou. Nabízí 46 až 52týdenní pobytová umístění a širokou škálu možností denního umístění pro mladé dospělé ve věku 16–25 let. Kapacita rezidenční péče je 12 míst pro mladé dospělé se speciálními potřebami. Další mohou docházet ze svého bydliště.

Cairnlee Estate je tvořen hlavní budovou zvanou Cairnlee House, a dalšími 3 obytnými budovami, dále „craft studiem“, dílnami, zahradou a pracovním skleníkem. Většina studentů je ubytovaná v hlavním domě spolu se svými klíčovými pracovníky. Každý z nich má svůj vlastní pokoj, na chodbách se nacházejí bezbariérové koupelny. V této budově se nachází i kuchyň, jídelna, společenská místnost a kanceláře senior co-workerů.

„Craft studio“ je druhou největší budovou, kde studenti spolu s co-workery pracují v několika dílnách zde zřízených (pekárna, keramická dílna, tkalcovna). Součástí je multifunkční sál sloužící jako divadelní scéna i učebna arteterapie a muzikoterapie.

4.4 Lidé tvořící camphillské společenství v Cairnlee House

Pro účely této práce a lepší orientaci byli obyvatelé camphillu Cairnlee House rozděleni do následujících kategorií¹²⁰:

- Dlouhodobí obyvatelé camphillu/senior co-workers a jejich rodiny
- Mladí dospělí se speciálními potřebami/studenti
- Dobrovolníci/co-workers
- Externí zaměstnanci

Senior co-workers jsou obyvatelé, kteří žijí a pracují v camphillu mnoho let a zakládají si zde své vlastní rodiny. Mezi nimi vždy existuje pár označovaný jako „houseparents“, tedy rodiče camphillu starající se o chod komunity, běžný provoz společného domova všech obyvatel. Starší páry pak tvoří prarodiče domu tzv. „house grandparents“. Všichni spolupracovníci této skupiny dohromady se stávají kruhem, kolegiem, nesoucím celé společenství. Starají se o zásobování camphillu, administrativu, přijímání nových co-workerů, celkové zajištění potřeb studentů i mladých co-workerů a o celkový chod celého camphillu. Zastávají místa učitelů a terapeutů v camphillu.

Mladí dospělí se speciálními potřebami utvářejí svůj vlastní kruh a v rámci společenství tvoří jádro camphillu. Jsou smyslem práce všech ostatních. Protože Cairnlee House je zaměřením camphillská škola, říká se těmto mladým dospělým „studenti“. Naopak v Newton Dee Village jsou tito lidé se speciálními potřebami nazýváni „villagers“ – obyvatelé camphillské vesnice.

---

¹²⁰ Tyto kategorie byly zavedeny autorkou pro účely práce.

Mladí dobrovolníci tzv. co-workers přijíždějí do camphillu z různých zemí celého světa. Během mé návštěvy zde pracovali lidé z Německa, Itálie, Španělska, České republiky, Slovenska, Maďarska, Brazílie. Zůstávají zpravidla na rok až dva. Po tu dobu se camphill stává jejich domovem. Mladí dobrovolníci se stávají v podstatě klíčovými pracovníky konkrétního studenta. Většinou jsou určeni dva co-workeri k jednomu studentovi, kteří se střídají ve službách. Jejich povinnosti sahají od dohledu na osobní hygienu studenta a asistence při stravování po vyplňování denních zpráv o studentech.

Tyto skupiny tvoří dohromady jednu velkou camphillskou rodinu. Camphill má být pouze tak veliký, aby mezi členy panovaly rodinné vztahy.

Vedle těchto základních skupin, do Cairnlee House docházejí lidé mající status zaměstnanců. Jedná se např. o kuchařku, zajišťující hlavně obědy a o noční službu, která dohlíží na studenty během noci.

4.5 Vlastní šetření – erodující faktory Robina Jacksona

V této kapitole jsou rozebrána pozorování vlivu osmi faktorů erodujících sociální péči definované Robinem Jacksonem, které jsou detailněji popsány v teoretické části v kapitole 3.

1. Depersonalizace

V rámci mého pozorování jsem se nesetkala s ničím, co by naznačovalo problém depersonalizace při poskytování péče v camphillské komunitě.

Protože v Cairnlee House jsou ve většině případů přiřazeni dva co-workeri jednomu studentovi¹²¹, je péče o něj vysoce individualizovaná. Byla jsem svědkem vyplňování denních zpráv o studentech, které mají obsahovat projevy studentova chování během dne. Protože jsem neměla status řádného co-workera, nebylo mi umožněno, s ohledem na citlivé osobní údaje studentů, nahlížet do dané dokumentace.

---

¹²¹ Záleží na míře samostatnosti studenta a jeho postižení a dalších potřebách.

Ačkoliv jsem neměla přístup k lékařské dokumentaci a diagnózám studentů, byla zřejmá různorodost v jejich potřebách, čemuž vyhovovaly individuální terapie zařazené do studentova týdenního režimu. Jeden student mi každé ráno popisoval, jak se těší na „therapeutic speech“, terapii zahrnující nácvik artikulace, dechu, hbitosti v řeči, formulace vět a výslovnosti samohlásek, na kterou docházela pouze za ním terapeutka z jiné komunity. Kromě možností terapie poskytované v rámci Cairnlee, mají studenti možnost docházet v doprovodu např. na hipoterapii, která je dostupná v ostatních komunitách v okolí.

Dalším důkazem respektu individuality každé osobnosti je patrné na zařízení pokojů. Každý student a každý spolupracovník či rodina v camphillu Cairnlee House má své osobní prostory, které si, pakliže to jeho zdravotní stav dovoluje¹²², může sám zařídit a vyzdobit podle svého vkusu. Studenti jsou povzbuzováni, aby si přizpůsobili svůj životní prostor a podíleli se na jeho úklidu, údržbě a úpravě. To samé platí i pro mladé co-workery. V pokojích studentů jsou vystavené výrobky, které si sami vyrobili v dílnách.

2. Marketizace

Při rozhovorech se mi potvrdil pohled obyvatel (především senior co-workerů) na camphill jako na rodinu. Také studenti často mluvili o camphillu jako o svém domově. Stejně jako pro vnitřní fungování rodiny nejsou potřebné peníze a např. funkce matky není zaměstnáním končícím po 8hodinové pracovní době, není ani práce co-workerů a senior co-workerů placena a v zásadě nikdy nekončí. Co-workeri dostávají kapesné „pocket money“ ve výši přibližně 90 liber týdně. Přestože stravování i ubytování jsou v camphillu poskytovány za

---

¹²² V Cairnlee House žijí i děti s těžkým autismem, které mohou být sami sobě a ostatním nebezpečné. Pokoje takových studentů jsou zařízené tak, aby si nemohly ublížit. Jeden pokoj v Cairnlee House má speciální nafukovací postel s plastovými ochrannými polštáři, aby se obyvatel takového pokoje nemohl sám zranit.

odvedenou práci a co-workeri si je nemusí platit, nejedná se o příliš výdělečnou činnost. To může stát za současným nedostatkem co-workerů, kteří mohou dát přednost placené práci namísto dobrovolnictví. Příkladem je italská co-workerka původně vykonávající sociální práci ve Švýcarsku s tamním platovým ohodnocením. Při svém prvním pobytu jsem se s ní seznámila jako s co-workerem v Cairnlee House. Při druhém pobytu, kdy jsem se s ní sešla k rozhovoru už nebyla spolupracovnicí v camphillu. Svůj odchod odůvodnila kromě výše zmíněné nekončící intenzivní práce také nedostatečným finančním ohodnocením, které po několika měsíční praxi začala považovat za nevyhovující, a proto ukončila své působení v camphillu předčasně.

Pro fungování camphillu jsou také potřební externí pracovníci pobírající běžný plat a camphill je tak vystaven tlaku vnějšího trhu, jehož dalším pracovním nabídkám musí konkurovat.

3. Centralizace

Camphill School Aberdeen funguje jako autonomní jednotka v rámci camphillského hnutí. Spravuje fungování pod ní sdružených tří škol: Cairnlee House, Murtle a Camphill House. Centrální kancelář „Central Office“ (hlavní správa) Camphill School Aberdeen sídlí v Murtle.

V současnosti jsou zřejmé centralizační tendence směrem k centrální kanceláři omezující samosprávu Cairnlee House. Mnozí senior co-workeri v Cairnlee House tak pociťují nedostatek autonomie při rozhodovacích procesech. Na rozdíl od minulosti přicházejí noví co-workeri do Cairnlee House prostřednictvím kanceláře v Camphill School Aberdeen, což byl i můj případ. Tyto snahy o centralizaci mají negativní dopady i na vztahy v Cairnlee House. Dlouholetý obyvatel Cairnlee House uvedl, že v roce 2019 se poprvé setkal s obcházením autorit v Cairnlee House novými co-workery při řešení problémů. Ti si stěžovali přímo v hlavní instituci Camphill School Aberdeen namísto snahy

řešit situaci v rámci komunity. Docházelo tak jak k zhoršení mezilidských vztahů, tak k obtížnější samosprávě Cairnlee House.

V camphillu Murtle, který poskytuje péči více studentům než Cairnlee House, se nalézá také školící středisko „Training Centre“, kam docházejí všichni co-workeré. Z těchto důvodů a kvůli přítomnosti výše zmíněné hlavní správy dochází k nerovnováze ve vztazích mezi Murtle a Cairnlee House.

Jako další síla napomáhající centralizaci mohou být chápány toky financí potřebných pro fungování camphillů, které jdou nejprve přes Camphill School Aberdeen, kde jsou přerozděleny do spravovaných camphillských škol.

4. Komodifikace

Podobně jako v případě prvního Jacksonova erodujícího faktoru (depersonalizace) ani komodifikace není v camphillech problémem. Důvodem je, jak bylo popsáno u depersonalizace, vysoce individuální péče o studenty.

5. Deprofesionalizace

Deprofesionalizaci čelí camphill svými školícími středisky. Camphill School Aberdeen má své středisko v rámci camphillu Murtle, kde je zřízena i centrální kancelář Camphill School Aberdeen. Všichni co-workeré jsou pravidelně trénováni v technice zvládnání problematického chování u svých studentů, absolvují kurz první pomoci i další kurzy např. zaměřené na specifické chování lidí s poruchami autistického spektra, které je akreditováno „National Autistic Society“. Nově příchozí dobrovolníci se musí zúčastnit úvodního kurzu.

Každý týden probíhají v camphillu supervize, které poskytují, kromě dalších funkcí, prostor pro předání zkušeností a rozbor problematického chování studentů, jakožto i zpětnou vazbu pro mladé co-workery stejně jako pro zkušené senior co-workery. Pro citlivost řešených problémů mi nebylo umožněno účastnit se supervizí.

Vzhledem k nižšímu průměrnému věku co-workerů (obvykle 18–25 let) lze pozorovat vlastní snahu o další vzdělávání v oblasti sociální práce. To je i případ jedné z co-workerů, působící v camphillu Cairnlee House pátým rokem, která se rozhodla pro studium na univerzitě v Aberdeenu „University of Aberdeen“. Ve studiu je komunitou podporována a má pro něj vyčleněn čas ze svých pracovních povinností.

„Camphill Rudolf Steiner School“ ve spolupráci s „University of Aberdeen“ nabízí studijní program v oboru Léčebná pedagogika (zakončené titulem BACE „Bachelor of Arts in Curative Education“). Toto vzdělání poskytuje odbornou přípravu v sociální a pedagogické oblasti a usiluje o integraci teoretických znalostí s praktickými zkušenostmi v oblasti léčebné pedagogiky zaměřené na péči, vzdělávání, terapeutické aktivity a řemesla.

Získávání větší kvalifikace a tlak na profesionalizaci lidí v camphillech souvisí s 6. a 8. Jacksonovými erodujícími prvky (akademizace, byrokratizace). Komunity jsou zvenku tlačeny k získávání větší kvalifikace v oblastech, které nesouvisí s jejich prací v sociální a pedagogické sféře, ale spíše jsou úřednického charakteru. Souvisí se schopností orientovat se v právu a právních dokumentech i za neustálých změn a zpřísnování standardů kvality péče.

6. Akademizace

Během rozhovoru s bývalým členem vyššího vedení Camphill School Aberdeen, žijícím v camphillu řádově desítky let, jsem si vyslechla názor na vzestupný tlak zvnějšku na dosažení odpovídajících titulů pro výkon řady prací v camphillech, při kterých nejsou tituly teoreticky nutné a v minulosti se šlo obejít bez nich. Dříve mohl v camphillu každý dělat to, co umí (např. podílet se na vzdělávacích aktivitách) bez ohledu na dosažený titul, nebo formální vzdělání v daném oboru. Podle něj přílišná akademizace ubírá svobodu v rozhodování a omezuje způsoby, kterými může jedinec do komunity přispět.

Toto se týká především dlouholetých pracovníků zastávajících oficiální pozice. Dobrovolníci jsou přijímáni do camphillských škol Camphill School Aberdeen bez ohledu na jejich kvalifikaci. Před svým nástupem na začátku školního roku nicméně procházejí školením a kurzem první pomoci.

7. Politizace

Určitá politizace se dá najít ve všudypřítomné anthroposofii, která ovlivňuje řadu aspektů života v camphillu a samotná myšlenka camphillu je na ní založena.

Zejména mladí co-workeri se během mé první návštěvy zmiňovali, že stále slyší „to řekl Steiner“, „podle Steinerova učení“, „podle anthroposofie“ a stali se tak na podobné výroky citliví. To se týkalo spíše těch, pocházejících z více ateistického prostředí.

8. Byrokratizace

Cairnlee House je camphillskou školou, a tak se i jeví vnějším institucím. Obyvatelé camphillu jsou si vědomi, že musí dosahovat určitých vzdělávacích standardů formulovaných příslušnými státními orgány. Některé nároky, které přicházejí z venku jsou nicméně spatřovány v očích co-workerů jako nesmyslné.

Mezi senior co-workery panuje obava z přibývajících úřednické práce, která jim bere čas z péče o studenty. „Paper work“ se k nelibosti obyvatel komunity začíná týkat mnoha oblastí jejich pracovního života a často je vnímána jako samoúčelná činnost, naprosto nepřispívající ke správnému fungování komunity a naplňování jejích cílů.

Přílišnou byrokratizaci v Cairnlee ilustruje rozhovor s dlouholetým senior co-workerem, který kromě vedení hodin muzikoterapie, má na starosti chod kuchyně. Od něj jsem se dozvěděla, že jednou z jeho povinností je kontrola teploty lednice několikrát denně a zapisování hodnot do tabulky, která se uchovává po několik měsíců. Tuto práci sám považuje za naprostou ztrátu času a zbytečnou obtíž.

Před mým příjezdem do camphillu vešlo v platnost nařízení Evropské unie o ochraně osobních údajů zvané GDPR¹²³, které dále zkomplikovalo administrativu v camphillu, např. přijímání nových co-workerů.

Další povinností Camphill School Aberdeen je příprava plánu „strategic plan“ na pětileté období.

Podle senior co-workerů je Camphill School Aberdeen podrobena inspekčním častěji než jiné organizace v okolí. Během posledních 5 let proběhlo 13 inspekcí v oblasti péče a vzdělávání.¹²⁴

Zdá se, že si obyvatelé zvykli na růst administrativních požadavků. Mají nicméně obavy, kam bude v následujících letech administrativa zasahovat a kdy, případně jestli se tento rostoucí trend zastaví.

4.6 Další erodující faktory

Během pobytu byly nalezeny a identifikovány další obtíže působící na fungování camphillské komunity. Jedná se o následující:

- Nedostatek dobrovolníků
- Vnější tlak na přijetí mezd
- Digitalizace

1. Nedostatek dobrovolníků

Camphill Cairnlee House je závislý na dobrovolnících. Dlouholetí spolupracovníci by neměli kapacitu na obstarání potřeb všech studentů. Během léta jsou proto přijímáni noví dobrovolníci, kteří se v komunitě zdrží obvykle na jeden rok. Většina z těchto dobrovolníků pochází ze zahraničí především z evropských států.

---

¹²³ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (angl. General Data Protection Regulation neboli GDPR) je nová legislativa EU, která má zvyšovat ochranu osobních dat občanů.

¹²⁴ Inspekční zprávy jsou zveřejněny na webových stránkách Camphill School Aberdeen. Online [20.6.2020]: <https://www.camphillschools.org.uk/general-information/inspection-reports>

V Cairnlee House pracuje 22 lidí, z toho 3 jako externí zaměstnanci, 9 jako senior co-workeri (z nichž 2 jsou v důchodu) a 10 jako mladí co-workeri. Z celkového počtu 22 lidí jsou jen 4 rodilí Britové.

V důsledku odchodu Velké Británie z Evropské unie byl očekáván pokles počtu dobrovolníků přicházejících z unijních zemí. Během mého pobytu jsem vyslechla debatu o možném nahrazení zahraničních co-workerů místními, jejímž závěrem bylo tvrzení, že místní nemají o práci v camphillu zájem.

Další aspekt problematičnosti zahraničních co-workerů se ukázal při nedávné pandemii koronaviru, která uzavřela hranice států.

Konkurence pracovních nabídek s náležitým finančním ohodnocením již byla zmíněna u 2. faktoru Robina Jacksona (marketizace).

2. Vnější tlak na přijetí mezd

Mzdy vidí obyvatelé camphillu jako velkou hrozbu, která by mohla zničit vztahy lidí ve společenství. Názor většiny senior co-workerů, s kterými jsem mluvila, je, že s přerozdělováním peněz podle funkcí a zaměstnaneckého poměru přichází hierarchizace společnosti o kterou nestojí a která by narušovala rodinný charakter soužití.

Lidé v camphillech nechtějí přepočítávat svou práci na hodiny, svou práci vnímají jako poslání. Jsou „rodiči“ studentů a rodič nemůže říci „je šest hodin večer, už nepracuji, odted' už nejsem rodičem“.

S otázkou, proč nejsou lidé v camphillech placení se nicméně komunita potýká poměrně často. Podle výpovědí senior co-workerů z mého pobytu je tato otázka v posledních pěti letech mnohem častější než kdy dřív. Navíc nepřichází pouze z ryze vnějšího prostředí, ale i od externích zaměstnanců, a to zejména administrativních pracovníků. Ti mohou bez dostatečného vzhledu do fungování komunity upřednostňovat zaměstnanecký vztah. Tento problém lze zobecnit na časté nepochopení komunitního života a s tím spojenou snahu standardizovat

chod camphillu podle vnějších norem. Jak mi bylo řečeno, čelí se tomu opakovaným vysvětlováním základních principů camphillu.

3. Digitalizace

Se stále rostoucí přítomností digitálních technologií v běžném životě mimo camphillskou komunitu je i tato nucena hledat vhodné postoje pro vnikání technologií do jejího středu. Celkový postoj komunity lze popsat snahou o omezení užívání elektroniky, ale nezachází až k striktnímu odmítání.

Vzhledem k tomu, že televize existuje relativně dlouhou dobu, podařilo se k ní nalézt v Cairnlee House kompromisní přístup. Televize v camphillu být může, ale pro studenty je pouze veřejná a přístup k ní je regulovaný.

Novinkou je v posledních letech zavedení wifi ve všech camphillských domech především kvůli mladým co-workerům ze zahraničí, kteří chtějí zůstat ve spojení s rodinou a přáteli. Pro co-workery platí nicméně omezení užívání smartphonů před studenty a zanechání notebooků na jejich pokojích.

Někteří studenti sami přicházejí ze svých rodin vybaveni mobilem, ale i přístup k němu je regulován.

Protože camphill není uzavřenou komunitou a žije v interakci s okolním světem a společností, dá se očekávat i v budoucnu pronikání nových prvků, na které bude muset reagovat.

5. Diskuse

Na základě pozorování popsaného v předcházející kapitole jsou zodpovězeny výzkumné otázky formulované na začátku praktické části práce. Konkrétní odpovědi jsou diskutovány v následujícím textu.

1. Jaký dopad mají erodující faktory formulované Robinem Jacksonem¹²⁵ na camphillskou komunitu?

1) Depersonalizace

Camphillská komunita je díky základním principům svého fungování vůči depersonalizaci rezistentní. Sociální péče poskytovaná v camphillu není ohrožena depersonalizací.

2) Marketizace

Camphill je zjevně nucen čelit tlaku vnějšího trhu na své fungování. Odolávání vlivu marketizace je úspěšnější u stálých a dlouholetých členů komunity. Naopak dobrovolníci, pobývající v camphillu kratší dobu, jsou náchylnější k nabídkám většího výdělku, které mohou stát za jejich odchodem. Jedním z problematických bodů je interakce neplacených dobrovolníků s placenými externími zaměstnanci. Marketizace tedy má vliv na personální zajištění lidí v camphillu, a tedy na poskytování sociální péče.

3) Centralizace

Určité pokusy o centralizaci lze pozorovat ve snaze centrální kanceláře „Central Office“ o zvýšení podílu na rozhodování o dění v Cairnlee House na úkor jeho autonomie. Zatím se nejedná o zásadní problém, nicméně narušuje vztahy mezi Cairnlee a centrální kanceláří. Nemá přímý vliv na sociální péči v camphillu.

---

¹²⁵ Jackson, Robin. *Reforming Social Care, Time for Radical Change*. 2018 s. 18

4) Komodifikace

Stejně jako proti depersonalizaci je camphill vůči komodifikaci imunní. Tato imunita dána základními principy camphillského hnutí.

5) Deprofesionalizace

Nesetkala jsem se s ničím, co by naznačovalo problém deprofesionalizace v camphillské komunitě. Camphill sám disponuje vlastním školicím střediskem, což lze považovat za prevenci. Setkala jsem se s příkladem podpory studia pracovníka camphillu mimo samotný camphill.

6) Akademizace

Akademizace není problémem ve vnitřním prostředí samotného camphillu. Lze nicméně cítit tlak z vnějšího prostředí na doplňování formálních titulů a kurzů k vykonávání činností, ke kterým v minulosti nebyly nutné. Camphill podléhá tlaku zvnějšku, protože se musí řídit platnou legislativou.

7) Politizace

Je kladen velký důraz na antroposofii, která se týká většiny aspektů života v camphillu. To není problém pro dlouholeté obyvatele, zato to může být problematické pro krátce působící dobrovolníky.

8) Byrokratizace

Stále rostoucí administrativní zátěž ubírá čas pracovníků na péči o studenty. Je silně vnímána jako problém, což je pravděpodobně umocňováno přesvědčením o její zbytečnosti. Má přímý negativní vliv na poskytování sociální péče.

2. Jak těmto erodujícím faktorům camphillské komunita čelí?

1) Depersonalizace

Depersonalizace není v camphillu problém díky vysoké individualizaci poskytované péče, která zahrnuje nadstandartní počet pečujících pracovníků o jednoho studenta. Důrazem na osobitě zařízení pokoje každého jednotlivce.

2) Marketizace

Camphill nemá jiný nástroj pro odolávání marketizaci než vnitřní přesvědčení obyvatel o správnosti svého konání. To může fungovat u stálých členů rozhodnutých strávit v camphillu delší čas zejména, pokud se v něm usadí i rodinami. Naproti tomu to není dostatečný důvod pro delší setrvání dobrovolníků, což zapříčiňuje jejich vyšší fluktuaci.

Nejen s ohledem na finanční náročnost, ale především díky rozporu s vnitřními principy fungování nebude ani v budoucnu camphill schopen pracovníky adekvátně finančně ohodnotit. Řešením je nabídnout dobrovolníkům jinou přidanou hodnotu jejich pobytu. Camphill Cairnlee House tak těží z přání dobrovolníků zlepšit si znalost anglického jazyka v anglojazyčném prostředí. To může stát za zpravidla silným nepoměrem zahraničních a britských dobrovolníků (za mého pobytu nebyl žádný dobrovolník britské národnosti) stejně jako možné přání získat zkušenosti ze zahraničí.

3) Centralizace

Protože se jedná o relativně nový a zatím ne příliš palčivý problém, nebylo nalezeno řešení. Pokud se situace nebude dále zhoršovat, nelze ani očekávat větší tlak na změnu.

4) Komodifikace

Protože je camphill proti komodifikaci imunní, není řešení nutné.

5) Deprofesionalizace

Preventivní opatření ve formě studijního střediska zmíněné ve stejnojmenném bodě výzkumné otázky čelí úspěšně deprofesionalizaci camphillské komunity.

6) Akademizace

Camphill sám klade důraz na praxi před akademickým vzděláním a podporuje ji i u obyvatel a pracovníků.

Protože se camphill řídí nařízenými státních orgánů musí vyhovět formálním vzděláním lidí v odpovídajících funkcích.

7) Politizace

Camphill je silně provázán a prakticky postaven na myšlenkách antroposofie. Je natolik nedílnou součástí camphillu, že by bez ní přestal camphillem být. Proto antroposofii nelze v camphillu omezit a rozhodně nejde odstranit.

8) Byrokratizace

Protože je byrokratizace dána tlakem zvenčí, který iniciují státní instituce nelze se jí vyhnout.

3. Existují nějaké další faktory narušující fungování camphillské komunity?

Byla nalezena následující trojice faktorů mající negativní vliv na fungování camphillské komunity:

- Nedostatek dobrovolníků
- Vnější tlak na přijetí mezd
- Digitalizace

Nedostatek dobrovolníků souvisí s celkovým úbytkem zájmu lidí o komunitní život, o čemž referuje i Andrew Plant ve své práci vydané v souborném díle z roku 2011.¹²⁶ Je tak zřejmé delší trvání tohoto problému i dlouhodobá neschopnost jeho řešení. Doufá se v zajištění cestování cizinců do Británie případně do Skotska za prací a dobrovolnictví státem, camphilly na svých webových stránkách ujišťují o svém stálém zájmu přijímat dobrovolníky z ostatních zemí.

Camphill čelí tlaku na přijetí mezd vysvětlováním myšlenek a přístupů hnutí svým dobrovolníkům a všem, kdo naslouchají.

---

¹²⁶ Plant, Andrew. The Challenges Facing Camphill: An Internal Perspective. Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 273

Digitalizaci camphill řeší kompromisem při používání elektronických zařízení. Vede se diskuse a hledají se možná řešení.

Celkově bylo zhodnoceno 11 faktorů, které mají různý dopad na camphillskou komunitu. Liší se mírou dopadu, některé jsou zanedbatelné a jiné jsou podstatné, pro přehlednost uvádím níže zjednodušené vyhodnocení.

Míra vlivu je určena hodnotami podstatný/částečný/slabý/zanedbatelný vliv:

- 3 faktory: marketizace, byrokratizace a nedostatek dobrovolníků, mají podstatný vliv
- 3 faktory: akademizace, vnější tlak na přijetí mezd a digitalizace, mají částečný vliv
- 2 faktory: centralizace a deprofesionalizace, mají slabý vliv
- 3 faktory: depersonalizace, komodifikace a politizace, mají zanedbatelný vliv

Přestože jsem měla záštitu organizace, která je camphillu známá a má s camphillem Cairnlee House dlouhodobě dobré vztahy, a přestože jsem měla status studentky sociální práce, nebylo mi umožněno zúčastnit se některých činností (např. supervize), a to zejména z důvodu ochrany osobních údajů a také opatrnosti některých členů komunity. Některé informace jsem získávala díky ochotě jednotlivců, ale ne díky celkovému přístupu a naladění lidí v komunitě.

Praktická část je ochuzena o informace z plánovaného třetího pobytu, který nebyl umožněn z důvodu koronavirové pandemie.

6. Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na komunitní práci a sociální péči v camphillských komunitách.

V teoretické části je uvedena obecná problematika komunitní práce a seznámení s komunitami camphillského typu. Dále jsou vyčteny faktory ovlivňující sociální péči formulované Robinem Jacksonem.

Cílem praktické části práce bylo studium konkrétní camphillské komunity a zjištění její citlivosti vůči vlivům narušujícím její fungování a zodpovězení výzkumných otázek (kapitola 5):

1. Jaký dopad mají erodující faktory formulované Robinem Jacksonem na camphillskou komunitu?
2. Jak těmto erodujícím faktorům camphillská komunita čelí?
3. Existují nějaké další faktory narušující fungování camphillské komunity?

Informace byly získány na základě pobytu v camphillu Cairnlee House z pozorování a rozhovorů s obyvateli, především s pracovníky.

V průběhu pozorování byly identifikovány další tři negativní faktory, jímž musí camphillská komunita čelit.

Přínos této práce je ve zhodnocení vlivu, který mají erodující faktory Robina Jacksona na camphillskou komunitu. Bylo zjištěno, vůči kterým z nich je camphill rezistentní. Způsob, kterým camphill dosahuje rezistence vůči určitým zmíněným faktorům by snad mohl být adoptován dalšími odvětvími sociální péče, které podléhají těmto silám.

Práci lze rozvinout provedením šetření camphillské komunity nacházející se v jiném státě. Tím by se zjistila možná závislost negativních faktorů na vnějším prostředí. Dalším krokem by mohlo být srovnání vlivu negativních faktorů na poskytování sociální péče v komunitách jiného než camphillského typu ve

stejném státě, čímž by mohla být nalezena závislost faktorů na vnitřním fungování komunity.

Seznam literatury

Odborná literatura česká:

Gojová, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. 2006 ISBN 80-7368-154-4.

Hartl, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 1. vydání ISBN 80-85850-45-1

Kappl, Miroslav. Konstruktivismus v sociální práci s komunitou. Hradec Králové: Gaudeamus 2009 ISBN 978-80-7041-767-6

Keller, Jan. Komunita. In Linhart, Jiří, Petrusek, Miroslav, Vodáková, Alena, Maříková, Hana. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum. 1996. ISBN 80-7184-310-5. s. 512-514

Kinkor, Milan. Komunitní práce. In Matoušek, Oldřich a kol., Metody a řízení sociální práce Praha: Portál, 2008 2. vydání ISBN 978-80-7367-502-8 s. 253-270

Klímová, Šárka. Hnutí Camphill na pozadí sociálněpedagogické reformy počátku minulého století. Pedagogika, roč. 67 2/2017 s.147-160 Online: [9.7.2020]: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=11727&lang=cs>

Lindenberg, Christoph. Rudolf Steiner. Semily: Opherus, 1998. ISBN 80-902647-0-0

Matoušek, Oldřich a kol., Metody a řízení sociální práce Praha: Portál 2008 2. vydání s. 181-200 ISBN 978-80-7367-502-8

Matoušek, Oldřich. Slovník sociální práce. 2. přepracované vydání Praha: Portál 2008 ISBN 978-80-7367-368-0

Příhodová, Alice. Koncept komunity v sociální práci. Sociální práce/Sociální práce, 2004, č.3 s. 43-56

Řezníček, Ivo. Metody sociální práce: podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty. ISBN 80-85850-00-1

Steiner, Rudolf. Anthroposofické rozpravy, Jak najdu Krista? - opis přednášky z 18.září 1918 Curych

Šťastná, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3356-5.

Odborná literatura anglická:

Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 ISBN 978-086315-741-7

Brennan-Krohn, Zoe. Negotiating the Twentieth Century: A historical Analysis of Camphill Communities In Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books 2018 s. 21-35 ISBN 978-086315-811-7

Cornelius, Pietzner. A Candle on the Hill. Image of Camphill Life. Floris Books 1990 ISBN 0-86315-100-0

Crawford, Emily. Read, Claire. The Care Collapse: The imminent crisis in residential care and its impact on the NHS. Online [10.4.2020]: <https://www.respublica.org.uk/wp-content/uploads/2015/11/ResPublica-The-Care-Collapse.pdf>

Haldane, Colin, Steel, Richard. The Regions of the Camphill Movement In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 s. 135-138 ISBN 978-086315-741-7

Halder, Fred. The Natural Environment. In Jackson, Robin. Holistic Special Education. Floris Books 2006 s. 187-197 ISBN-13 978-086315-547-5

Hansmann, Henning, Camphill and Anthroposophy In Pietzner, Cornelius. A Candle on the Hill. Images of camphill life. Floris Books 1990 s.56-58 ISBN 0-86315-100-0

Hansmann, Henning. Education for Special Needs. Principles and practise in Camphill Schools. Floris Books 1992 ISBN 0-86315-138-8

Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books 2011 ISBN 978-086315-811-7

Jackson, Robin. Holistic Special Education. Camphill Principles and Practice. Floris Books 2006 ISBN-13 978-086315-547-5

Jackson, Robin. Reforming Social Care. Time for Radical Change. Centre for Welfare Reform 2018 [10.4.2020]:
https://www.academia.edu/36888804/Reforming_Social_Care_time_for_radical_change

König, Karl. Camphill essentials In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement Floris Books 2010 s. 25-37 ISBN 978-086315-741-7

König, Karl. Spirit of Camphill. Birth of a Movement. Floris Books 2018 ISBN 978-178250-497-9

Lindenberg, Christof-Andreas. Karl König In Bang, Jan, Martin. A Portrait of Camphill. From Founding Seed to Worldwide Movement. Floris Books 2010 s. 15-25 ISBN 978-086315-741-7

Monteux, Angelika. History and Philosophy In Jackson, Robin. Holistic Special Education. Camphill Principles and Practice. Floris Books 2006 s. 17-36 ISBN-13 978-086315-547-5

Plant, Andrew. The Challenges Facing Camphill: An Internal Perspective. Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 272-287 ISBN 978-086315-811-7

Swinton John, Falconer Aileen. Sensing the Extraordinary Within the Ordinary In Jackson, Robin. Discovering camphill. New Perspectives, Research and Developments. Floris Books. 2011 s. 56-81 ISBN 978-086315-811-7

Internetové zdroje:

108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách [25.4.2020]:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

About | What is Camphill – Camphill Association [16.5.2020]:
<https://camphill.org/about/>

Camphill School Aberdeen [20.6.2020]:
<https://www.camphillschools.org.uk/general-information/inspection-reports>

Handbook of Settlements: Albert Joseph Kennedy, Robert Archey Woods: Free Download, Borrow, and Streaming: Internet Archive [15.4.2020]:
<https://archive.org/details/handbooksettle00woodgoog/page/n15/mode/2up>

Robin Jackson | Page not found | The Centre for Welfare Reform [10.4.2020]:
<https://www.centreforwelfarereform.org/about-us/centre-fellows/robin-jackson.html>

Social Welfare History Project Barnett, Samuel A. [8.5.2020]:
<https://socialwelfare.library.vcu.edu/people/barnett-samuel/>

Webové stránky AS – Rudolf Steiner [17.6.2020]:
<https://www.anthroposof.cz/anthroposofie/rudolf-steiner>